

Koncepcja i założenia w zakresie dostępności e-materiałów dydaktycznych do kształcenia ogólnego dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim

Spis treści

I. Dostępność e-materiałów dydaktycznych do historii sztuki, historii muzyki, języka łacińskiego i kultury antycznej – zakres rozszerzony oraz wiedzy o kulturze – zakres podstawowy dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim (Grupa 1).....	2
II. Dostępność e-materiałów dydaktycznych do muzyki i plastyki dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim (Grupa 2).....	14
III. Dostępność e-materiałów dydaktycznych w grupie abstrakt lekcji w języku angielskim z e-podręczników do 10 przedmiotów stworzonych w ramach PO KL dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim (Grupa 3).....	27
IV. Dostępność e-materiałów dydaktycznych w grupie audiobook - do 10 przedmiotów dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim (Grupa 4).....	40
V. Dostępność e-materiałów dydaktycznych w grupie film - do 10 przedmiotów dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim (Grupa 5).....	52

I. Dostępność e-materiałów dydaktycznych do historii sztuki, historii muzyki, języka łacińskiego i kultury antycznej – zakres rozszerzony oraz wiedzy o kulturze – zakres podstawowy dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim (Grupa 1)

Koncepcja zawiera specyficzne wymagania w zakresie dostępności e-materiałów dydaktycznych do historii sztuki, historii muzyki, języka łacińskiego i kultury antycznej – zakres rozszerzony oraz wiedzy o kulturze – zakres podstawowy dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim.

E-materiał dydaktyczny do historii sztuki, historii muzyki, języka łacińskiego i kultury antycznej w zakresie rozszerzonym oraz do wiedzy o kulturze w zakresie podstawowym dla szkół kończących się egzaminem maturalnym, zgodnie z założeniami projektu, jest e-materiałem dydaktycznym umożliwiającym realizację pełnej godziny lekcyjnej w zakresie powyżej wymienionych, czterech przedmiotów. E-materiał w tej grupie składa się ze scenariusza lekcji, przynajmniej 1-2 materiałów filmowych lub rozwiniętych animacji, grafiki 3D, 5-15 zdjęć i ilustracji z elementami interaktywnymi oraz co najmniej 7 ćwiczeń interaktywnych w różnych postaciach.

WYMAGANIA

– opis wymagań wobec e-materiałów (z uwzględnieniem sposobu wykorzystania)

Wymagania stanowią uzupełnienie do wymagań określonych w ramach koncepcji i założeń do 10 przedmiotów oraz standardów jakości (merytoryczno-dydaktyczny, funkcjonalny, dostępności, edytorsko-graficzny i techniczny) umożliwiających opracowanie materiałów dydaktycznych do historii sztuki, historii muzyki, języka łacińskiego i kultury antycznej – zakres rozszerzony, wiedzy o kulturze – zakres podstawowy.

Przy formułowaniu wymagań w zakresie dostosowania e-materiałów do potrzeb i możliwości uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim uwzględniono (w miarę możliwości):

- zalecenia w zakresie rozwijania i kształcenia kompetencji kluczowych (określone w

Zaleceniach Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie; (2006/962/WE) [porozumiewanie się w języku ojczystym, porozumiewanie się w językach obcych, kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne, informatyczne, umiejętność uczenia się, kompetencje społeczne i obywatelskie; inicjatywność przedsiębiorczość oraz świadomość i ekspresja kulturalna], których realizację zakłada podstawa programowa kształcenia ogólnego w zakresie poszczególnych przedmiotów,

- zasady pracy z dzieckiem z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim (między innymi: indywidualizacji w zakresie stosowanych metod, środków i organizacji pracy w stosunku do charakteru zaburzeń; systematycznych oddziaływań; elastyczności działań; pogłębłości; stopniowania trudności; systematyczności; trwałości wiedzy – wielokrotne powtarzanie nabytej wiedzy i umiejętności; kształtowania pozytywnej atmosfery uczenia się; aktywizacji).

E-materiały dydaktyczne do historii sztuki, historii muzyki, języka łacińskiego i kultury antycznej – zakres rozszerzony, wiedzy o kulturze – zakres podstawowy w celu adaptacji ich do potrzeb i możliwości uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim powinny spełniać w szczególności następujące wymagania:

1. W tekstach, opisach, nagraniach głosowych zawartych w e-materiałach należy posługiwać się przystępnym językiem, wykorzystany w nich zasób słów powinien ograniczać się do zestawu niezbędnego dla zrozumienia prezentowanego tekstu oraz obrazu. Uczniowie z niepełnosprawnością intelektualną mają trudność z

zastosowaniem w praktyce poznanego słownictwa (choć czasami wiele słów pamiętają, nie potrafią ich właściwie użyć).

2. E- materiały uwzględniają trudności uczniów ze zrozumieniem pojęć, definicji, reguł, stosując wizualizację, która ma ilustrować fragmenty dotyczące bardziej abstrakcyjnych pojęć w różny sposób. Zadaniem e-materiału jest przede wszystkim praktyczne zastosowanie poznanych pojęć, definicji, reguł, zjawisk, procesów, a nie ich mechaniczne zapamiętanie i odtwarzanie.
3. Umieszczone w e-materiale obrazy, reprodukcje, grafiki, schematy, infografiki, tablice, modele, mapy myśli i inne formy wizualizacji są przygotowane w sposób przejrzysty i uproszczony, dostępny percepcji ucznia. Proces poznawczy powinien rozpoczynać się od treści konkretno-obrazowych i najbliższych uczniowi. Aby wizualizacja spełniła swoje zadanie, musi uwzględniać ograniczenia dziecka w zakresie spostrzegania, które jest niedokładne, wybiórcze oraz często zaburzone w zakresie analizy i syntezy. Dlatego, umieszczając w e- materiałach przykładowe prace malarskie, grafiki oraz inne wytwory twórców, należy wybierać przede wszystkim takie, które są dostępne możliwościom poznawczym uczniów.
4. E-materiały powinny umożliwiać podsumowanie wiedzy, powtórzenie najważniejszych informacji, ilustrację przekazywanych informacji oraz powrót do tych fragmentów, które wymagają powtórnego obejrzenia. Umożliwi to porządkowanie wiedzy, jej systematyczne powtarzanie i utrwalanie. Dzielenie treści na mniejsze fragmenty to ważny element w pracy z uczniem z niepełnosprawnością intelektualną ze względu na

potrzebę większej liczby powtórzeń w celu utrwalenia zapamiętanych informacji.

5. Ważniejsze terminy czy nowe pojęcia powinny być zaznaczone w tekście pisanym lub specjalnie podkreślone w tekście mówionym. Uczeń z niepełnosprawnością intelektualną ma problemy z korzystaniem zarówno w tekście czytanego, jak i słuchanego, trudność sprawia mu wyodrębnienie z niego informacji ważnych, nowych, istotnych dla dalszej pracy z e-materiałem. Wymaganie uwzględnia trudność ucznia w zakresie korzystania z przekazywanych mu informacji szczególnie poprzez ich selekcję i porządkowanie.
6. Pytania, zadania, polecenia stosowane w e-materiale powinny uwzględniać trudności uczniów związane z myśleniem przyczynowo-skutkowym, abstrakcyjnym, słowno-pojęciowym oraz rozumieniem lub formułowaniem problemów czy orientacją w czasie i przestrzeni. Wymaganie dotyczy zarówno formy tych zadań, jak i treści.
7. E-materiały powinny prowadzić ucznia poprzez poszczególne etapy samodzielnego zdobywania wiedzy ze względu na jego małą samodzielność podczas wykonywania zadań. Uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim cechuje często mała wiara we własne możliwości. Uczniowie ci mają trudność z dokonaniem oceny, czy poprawnie wykonali wybrany etap podejmowanej aktywności. Dlatego potrzebują wsparcia w procesie uczenia się, aby mogli mieć zapewnione poczucie bezpieczeństwa w drodze do wiedzy.
8. E-materiał powinien umożliwiać uczniowi zastosowanie uzyskanych informacji w praktycznym działaniu. Wymaganie ma na uwadze potrzebę przełożenia zdobywanej

wiedzy na jej praktyczną przydatność w życiu oraz zwrócenie uwagi na potrzebę podania wzorca, w jaki sposób należy to zrobić. Praktyczne zaangażowanie ucznia ułatwia także zrozumienie informacji i angażuje emocje, wpływając na trwałość ich zapamiętania oraz zrozumienie.

9. E-materiały dotyczące muzyki powinny uwzględniać przede wszystkim muzykę rytmiczną, łatwą w odbiorze. W wypadku muzyki trudniejszej należy wykorzystywać tylko fragmenty z wprowadzeniem ułatwiającym jej odbiór uczniom. Warto wykorzystywać wizualizację podczas słuchania muzyki oraz umożliwiać uczniom tworzenie do niej własnych obrazów lub tekstów.
10. E-materiał powinien zawierać nawiązanie do informacji już posiadanych przez ucznia przed wprowadzeniem nowej wiedzy, ułatwiając mu łączenie ze sobą tych treści. W związku z trudnościami z zapamiętywaniem wiedzy, praktycznym jej wykorzystywaniem oraz logicznym myśleniem pozwalającym wiązać ze sobą informacje, sytuacje, zjawiska, procesy, ważnym wsparciem jest wskazywanie uczniowi tych wzajemnych relacji.
11. E-materiał powinien wspierać zaangażowanie i zainteresowanie ucznia podczas realizacji proponowanych w nim działań ze względu na jego zwiększoną męczliwość i małą zdolność do koncentracji uwagi.
12. E-materiał powinien być tak skonstruowany, aby uwzględniał wolne tempo pracy ucznia. Należy pamiętać, że istnieją czasem znaczne indywidualne różnice między uczniami. Na tempo pracy ucznia wpływa wiele czynników, np. jego zainteresowanie

tematyką e-materiału czy elementy ujęte już w poprzednich wymaganiach, jak jasność przekazu, różnorodność zadań lub form przekazu treści. Dlatego w tym wymaganiu uwzględniono tylko te czynniki, których nie wskazano powyżej.

PRZYKŁADOWE TEMATY E-MATERIAŁÓW REKOMENDOWANE DLA BENEFICJENTÓW KONKURSOWYCH

E-materiały dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim powinny dotyczyć tematyki związanej z odbiorem dzieł sztuki, które najczęściej są uczniom niedostępne (np. galerie obrazów poza granicami kraju lub na terenie Polski) oraz prezentacja takich obrazów, grafik, rysunków, które wymagają wsparcia w ich odbiorze. Należy również wybrać tematy przekrojowe, prezentujące zmiany w stylach twórców, architektów oraz zmiany zachodzące w języku. Tematy te powinny być oparte przede wszystkim na obrazie z niewielką ilością tekstu (tylko najważniejsze informacje). Przede wszystkim powinny być prezentowane treści, które nie mogą być realizowane poprzez bezpośrednie doświadczenie uczniowskie na zajęciach lub w czasie wycieczek.

KRYTERIA OCENY SPEŁNIENIA WYMAGAŃ W ZAKRESIE ADAPTACJI DLA DANEJ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

Przedstawione w tabeli (spełnia/nie spełnia) zamieszczonej poniżej.

Lp.	WYMAGANIE	KRYTERIA OCENY SPEŁNIENIA WYMAGAŃ W ZAKRESIE ADAPTACJI FILMU	SPEŁNIA	NIE SPEŁNIA	Uwagi
1.	W tekstach, opisach, nagraniach głosowych zawartych w e-materiałach należy posługiwać się przystępnym językiem, wykorzystany w nich zasób słów powinien ograniczać się do zestawu niezbędnego dla zrozumienia prezentowanego tekstu oraz obrazu.	krótkie i proste zdania			obowiązkowo spełnia
		istnieje możliwość ponownego odsłuchania tekstu dla danego fragmentu filmu			obowiązkowo spełnia
		trudniejsze, nowe słowa są wyjaśnione, np. poprzez odesłanie do słowniczka i/lub wizualizację ułatwiającą zrozumienie ich znaczenia			obowiązkowo spełnia
		tekst wykorzystywany w e-materiale zapisany jest czcionką czytelną dla ucznia (proponowany Arial 12)			obowiązkowo spełnia
		tekst pojawiający do odczytania przez ucznia umieszczony na takim tle, aby nie zaburzał jego czytelności			obowiązkowo spełnia
		wypowiedzi odtwarzane w formie głosowej prezentowane są powoli i z poprawną dykcją oraz istnieje możliwość zwiększenia ich głośności			obowiązkowo spełnia
		Spełnienie wymagania – sześć kryteriów spełnionych obowiązkowo			
2.	E-materiały uwzględniają trudności uczniów ze zrozumieniem pojęć, definicji, reguł stosując wizualizację, która ma ilustrować fragmenty dotyczące bardziej abstrakcyjnych pojęć w różny sposób.	całość jest podzielona na krótsze fragmenty stanowiące zamkniętą tematycznie całość,			obowiązkowo spełnia
		nowe pojęcia lub definicje, reguły, zjawiska są ilustrowane w dowolny sposób, pozwalający przybliżyć je uczniowi			obowiązkowo spełnia
		definicje, reguły prezentowane w e-materiale są wykorzystywane do praktycznego działania uczniów (zadania interaktywne, polecenia bazujące na filmach, planszach, modelach) w celu sprawdzenia ich rozumienia przez ucznia			obowiązkowo spełnia
		dostępność treści jest zwiększona przez pokazy, interaktywne wizualizacje, stymulacje polisensoryczne, wizualne pomoce dydaktyczne (ilustracje, modele przestrzenne,			obowiązkowe umieszczenie co najmniej 2 materiałów zwiększających

		szablony, schematy, plansze, tablice, fotografie, mapy, infografiki, mapy myślowe, filmy), audiobooki (np. teksty lektur, fragmenty tekstów popularnonaukowych)			dostępność e-materiału
		Spełnienie wymagania – cztery kryteria spełnione obowiązkowo			
3.	Umieszczone w e-materiale obrazy, reprodukcje, grafiki, schematy, infografiki, tablice, modele, mapy myśli i inne formy wizualizacji są przygotowane w sposób przejrzysty i uproszczony, dostępny percepcji ucznia.	obrazy, reprodukcje, grafiki, schematy, ilustracje, infografiki są uproszczone, zawierają tylko najważniejsze informacje, pozbawione są zbędnych szczegółów			obowiązkowo spełnia
		opisy materiałów graficznych są wykonane co najmniej czcionką Arial 10, są zapisane w krótki, jasny sposób, jednym rodzajem czcionki oraz tak rozmieszczone, aby ułatwić ich odczytywanie uczniom			obowiązkowo spełnia
		reprodukcje dobrane są zgodnie z możliwościami percepcyjnymi uczniów			obowiązkowo spełnia
		Spełnienie wymagania – trzy kryteria spełnione obowiązkowo			
4.	E-materiały powinny umożliwiać podsumowanie wiedzy, powtórzenie najważniejszych informacji, ilustrację przekazywanych informacji oraz powrót do tych fragmentów, które wymagają powtórnego obejrzenia.	po każdym wydzielonym fragmencie e-materiału istnieje możliwość sprawdzenia przez ucznia zrozumienia przekazanych informacji poprzez krótkie ćwiczenia, w tym interaktywne lub umieszczone pytania			obowiązkowo spełnia
		uczeń uzyskuje po wykonaniu ćwiczenia lub udzieleniu odpowiedzi na pytanie informację zwrotną			obowiązkowo spełnia
		istnieje możliwość powrotu do treści wymagających powtórzenia w wypadku niepoprawnie wykonanego zadania lub jego części			obowiązkowo spełnia
		Spełnienie wymagania – trzy kryteria spełnione obowiązkowo			
5.	Ważniejsze terminy czy nowe pojęcia powinny być zaznaczone w tekście pisany lub specjalnie podkreślone w	w e-materiale zwracana jest uwaga na nowe lub ważne terminy czy stwierdzenia poprzez ich podkreślenie przez lektora, podanie			obowiązkowo spełnia

	tekście mówionym.	informacji, że jest to nowa treść nieznaną do tej pory uczniom lub odesłanie ucznia do zapisu tego fragmentu w innym miejscu w e-materiale lub e-podręczniku			
		ważniejsze terminy lub stwierdzenia wyodrębnione są czcionką bold lub wykorzystane jest znaczenie za pomocą kolorów czy podkreślenia			obowiązkowo spełnia – można wybrać jeden sposób zaznaczania
		wybrany sposób zaznaczenia jest stosowany w jednolity sposób we wszystkich e-materiałach			obowiązkowo spełnia
		uczeń uzyskuje informację, dlaczego pojawiły się w tekście konkretne zaznaczenia			obowiązkowo spełnia
		Spełnienie wymagania – cztery kryteria spełnione obowiązkowo			
6.	Pytania, zadania, polecenia stosowane w e-materiałach powinny uwzględniać trudność uczniów z myśleniem przyczynowo-skutkowym, abstrakcyjnym, słowno-pojęciowym oraz rozumieniem lub formułowaniem problemów czy orientacją w czasie i przestrzeni.	uczniowie otrzymują podpowiedzi ułatwiające im udzielenie odpowiedzi			wariantowo spełnia
		zadania stawiane przed uczniem powinny zaczynać się od prostych dostępnych uczniowi w celu wywołania pozytywnej motywacji do dalszej pracy z e -materiałem			obowiązkowo spełnia
		proponowane zadania, ćwiczenia, pytania są zróżnicowane pod względem trudności, aby uczeń mógł wybierać zależnie od swoich możliwości			obowiązkowo spełnia
		zadania powinny być zróżnicowane pod względem ich struktury: np. układanki, wykreślanki, krzyżówki, domino, zadania z luką, kolorowanki, na dobieranie, labirynt itp.			obowiązkowo spełnia
		pytania, polecenia są ilustrowane w sposób ułatwiający zrozumienie ich treści			wariantowo spełnia
		należy unikać pytań przekrojowych, pytania problemowe powinny dotyczyć tylko sytuacji praktycznych			obowiązkowo spełnia

		w wypadku zadań złożonych uczeń powinien mieć możliwość sprawdzenia poprawności wykonania zadania po każdym etapie i dokonania korekty, jeśli zajdzie taka potrzeba			obowiązkowo spełnia
		Spełnienie wymagania – pięć kryteriów spełnione obowiązkowo i co najmniej jedno z podanych wariantowo			
7.	E- materiał powinien prowadzić ucznia poprzez poszczególne etapy samodzielnego zdobywania wiedzy.	instrukcja dotycząca korzystania z e-materiału jest napisana prostym, jasnym językiem, wyraźnie zaznaczone są poszczególne etapy aktywności ucznia			obowiązkowo spełnia
		uczeń zawsze może się cofnąć w swoich działaniach i zacząć pracę z e-materiałem od wybranego przez siebie miejsca			obowiązkowo spełnia
		zawarte w e-materiale zadania powinny zawierać wzorzec ich wykonania dla ucznia			obowiązkowo spełnia
		prezentacja technik malarskich, graficznych, rysunkowych jest przedstawiona etapami wraz z wzorcem wizualnym poszczególnych etapów			obowiązkowo spełnia
		Spełnienie wymagania – cztery kryteria spełnione obowiązkowo			
8.	E- materiał powinien umożliwiać uczniowi zastosowanie uzyskanych informacji w praktycznym działaniu.	e-materiał zawiera zadania wymagające od ucznia praktycznego zastosowania zdobytej wiedzy			obowiązkowo spełnia
		e-materiał uwzględnia praktyczne zastosowanie przekazywanej wiedzy, odnosząc się do bliskich uczniom doświadczeń			obowiązkowo spełnia
		prezentacje prostych technik malarskich, graficznych, rysunkowych do wykonania przez uczniów są szczegółowo objaśnione oraz uzupełnione o wizualizację			obowiązkowo spełnia
		zadania wymagające od ucznia odtworzenia rytmu lub krótkiej i prostej melodii mogą być wykonywane wspólnie z odtwarzanym rytmem			obowiązkowo spełnia

		lub melodią jako wzorca			
		Spełnienie wymagania – cztery kryteria spełnione obowiązkowo			
9.	E-materiały dotyczące muzyki powinny uwzględniać przede wszystkim muzykę rytmiczną, łatwą w odbiorze. W wypadku muzyki trudniejszej, należy wykorzystywać tylko fragmenty z wprowadzeniem ułatwiającym jej odbiór uczniom. Warto wykorzystywać wizualizację podczas słuchania muzyki oraz umożliwiać uczniom tworzenie do niej własnych obrazów lub tekstów.	instrukcje do odtwarzania muzyki, jej słuchania i/lub tworzenia w trakcie jej odtwarzania są rozpisane szczegółowo, każdy etap jest wyraźnie wydzielony			obowiązkowo spełnia
		trudniejsze teksty piosenek powinny być omówione i zawierać wyjaśnienie nowych terminów			obowiązkowo spełnia
		pojawiające się nowe terminy w e-materiałach można odszukać w słowniczku			obowiązkowo spełnia
		wybrane etapy instrukcji dotyczącej działania ucznia są ilustrowane za pomocą filmów instruktażowych, schematów, rysunków			wariantowo spełnia
		zadania wymagające własnej twórczości wykorzystują wizualizację, np. szablony, wzorce, modele, w tym multimedialne			wariantowo spełnione
		Spełnienie wymagania – trzy kryteria spełnione obowiązkowo i co najmniej 1 kryterium opisane wariantowo			
10.	E-materiał powinien zawierać nawiązanie do informacji już posiadanych przez ucznia przed wprowadzeniem nowej wiedzy, ułatwiając mu łączenie ze sobą tych treści.	przed podaniem nowych treści przedstawione są (w formie skróconej jako zapis tekstowy i/lub graficzny) informacje, które uczeń już powinien znać			wariantowo spełnia
		w tekście lub multimedialnych e-materiałach występują powiązania nowych informacji ze znanymi już uczniowi			wariantowo spełnia
		Spełnienie wymagania – spełnione co najmniej jedno kryterium opisane jako wariantowe			
11.	E-materiał powinien wspierać zaangażowanie i zainteresowanie ucznia podczas realizacji proponowanych w nim działań.	dobór tekstów, obrazów i muzyki uwzględnia wiek uczniów oraz możliwości poznawcze			obowiązkowo spełnia
		e-materiał umożliwia zaangażowanie polisensoryczne ucznia w procesie uczenia się			obowiązkowo spełnia

		zadania w e-materiale są zróżnicowane pod względem oczekiwanych od ucznia aktywności			obowiązkowo spełnia
		film zawiera tylko niezbędne informacje, unika się nadmiaru przekazywanych treści			obowiązkowo spełnia
		wizualizacja przekazywanych w e-materiale informacji jest spójna z prezentowaną tematyką i bliska uczniowi (odwołuje się do obrazów dostępnych możliwościami percepcyjnym ucznia)			obowiązkowo spełnia
		Spełnienie wymagania – pięć kryteriów spełnione obowiązkowo			
12.	E-materiał powinien być tak skonstruowany, aby uwzględniał wolne tempo pracy ucznia	e-materiał umożliwia wariantowość pracy ucznia, zależnie od jego indywidualnego tempa – są etapy, które powinien przejść w pierwszej kolejności oraz propozycje kolejnych działań			obowiązkowo spełnia
		proponowane aktywności ucznia nie wymagają od niego długich opisów, znacznej kreatywności, samodzielnego wnioskowania, określania związków przyczynowo-skutkowych lub wyjaśniania pojęć abstrakcyjnych czy też złożonych procesów i zjawisk lub odtwarzania definicji, terminów			obowiązkowo spełnia
		zaproponowane zadania mają prostą formę i zawierają podpowiedzi na różnym poziomie			obowiązkowo spełnia
		Spełnienie wymagania – trzy kryteria spełnione obowiązkowo			

II. Dostępność e-materiałów dydaktycznych do muzyki i plastyki dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim (Grupa 2)

Koncepcja zawiera specyficzne wymagania w zakresie dostępności e-materiałów dydaktycznych do muzyki i plastyki dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim.

E-materiał dydaktyczny do muzyki i plastyki, zgodnie z założeniami projektu, jest e-materiałem dydaktycznym umożliwiającym realizację pełnej godziny lekcyjnej z powyżej wymienionych przedmiotów. E-materiał w tej grupie składa się ze scenariusza lekcji, przynajmniej 1-2 materiałów filmowych lub rozwiniętych animacji, grafiki 3D, 5-15 zdjęć i ilustracji z elementami interaktywnymi oraz co najmniej 7 ćwiczeń interaktywnych w różnych postaciach.

WYMAGANIA

– opis wymagań wobec e-materiałów (z uwzględnieniem sposobu wykorzystania)

Wymagania stanowią uzupełnienie do wymagań określonych w ramach koncepcji i założeń do 10 przedmiotów oraz standardów jakości (merytoryczno-dydaktyczny, funkcjonalny, dostępności, edytorsko-graficzny i techniczny) umożliwiających opracowanie e-materiałów dydaktycznych do muzyki i plastyki.

Przy formułowaniu wymagań w zakresie adaptacji e-materiałów do potrzeb i możliwości uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim uwzględniono (w miarę możliwości):

- zalecenia w zakresie rozwijania i kształcenia kompetencji kluczowych (określone w Zaleceniach Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie; (2006/962/WE) [porozumiewanie się w języku ojczystym, porozumiewanie się w językach obcych, kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne,

informatyczne, umiejętność uczenia się, kompetencje społeczne i obywatelskie; inicjatywność przedsiębiorczość oraz świadomość i ekspresja kulturalna], których realizację zakłada podstawa programowa kształcenia ogólnego w zakresie poszczególnych przedmiotów,

- zasady pracy z dzieckiem z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim (między innymi: indywidualizacji w zakresie stosowanych metod, środków i organizacji pracy w stosunku do charakteru zaburzeń; systematycznych oddziaływań; elastyczności działań; pogłębienia; stopniowania trudności; systematyczności; trwałości wiedzy – wielokrotne powtarzanie nabytej wiedzy i umiejętności; kształtowania pozytywnej atmosfery uczenia się; aktywizacji).

E-materiały dydaktyczne dotyczące muzyki i plastyki w celu dostosowania ich do potrzeb i możliwości uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim powinny spełniać w szczególności następujące wymagania:

1. W tekstach, opisach, nagraniach głosowych zawartych w e-materiałach należy posługiwać się przystępnym językiem, wykorzystany w nich zasób słów powinien ograniczać się do zestawu niezbędnego dla zrozumienia prezentowanego tekstu oraz obrazu. Uczniowie z niepełnosprawnością intelektualną mają trudność z zastosowaniem w praktyce poznanego słownictwa (choć czasami wiele słów pamiętają, nie potrafią ich właściwie użyć).
2. E-materiały uwzględniają trudności uczniów ze zrozumieniem pojęć, definicji, reguł, poprzez stosowanie wizualizacji, która ma w różnorodny sposób ilustrować

fragmenty dotyczące bardziej abstrakcyjnych pojęć. Zadaniem e-materiału jest przede wszystkim wskazanie praktycznej przydatności poznanych pojęć, definicji, reguł, zjawisk, procesów, a nie ich mechaniczne zapamiętanie i odtwarzanie.

3. Umieszczone w e-materiale obrazy, reprodukcje, grafiki, schematy, infografiki, tablice, modele, mapy myśli i inne formy wizualizacji są przygotowane w sposób przejrzysty i uproszczony, dostępny percepcji ucznia. Proces poznawczy powinien rozpoczynać się od treści konkretno-obrazowych i najbliższych uczniowi. Aby wizualizacja spełniła swoje zadanie, musi uwzględniać ograniczenia dziecka w zakresie spostrzegania, które jest niedokładne, wybiórcze oraz często zaburzone w zakresie analizy i syntezy. Dlatego umieszczając w e-materiałach przykładowe prace malarskie, grafiki oraz inne wytwory twórców należy wybierać przede wszystkim takie, które są dostępne możliwościom poznawczym uczniów.
4. E-materiały powinny umożliwiać podsumowanie wiedzy, powtórzenie najważniejszych informacji, ilustrację przekazywanych informacji oraz powrót do tych fragmentów, które wymagają powtórnego obejrzenia. Umożliwi to porządkowanie wiedzy, jej systematyczne powtarzanie i utrwalanie. Dzielenie treści na mniejsze fragmenty to ważny element w pracy z uczniem z niepełnosprawnością intelektualną ze względu na potrzebę większej liczby powtórzeń w celu utrwalenia zapamiętanych informacji.
5. Ważniejsze terminy czy nowe pojęcia powinny być zaznaczone w tekście pisanym lub specjalnie podkreślone w tekście mówionym. Uczeń z niepełnosprawnością intelektualną ma problemy z korzystaniem zarówno w tekście czytanego, jak i

słuchanego, trudność sprawia mu wyodrębnienie z niego informacji ważnych, nowych, istotnych dla dalszej pracy z e-materiałem. Wymaganie uwzględnia trudność ucznia w zakresie korzystania z przekazywanych mu informacji szczególnie poprzez ich selekcję i porządkowanie.

6. Pytania, zadania, polecenia stosowane w e-materiale powinny uwzględniać trudności uczniów związane z myśleniem przyczynowo-skutkowym, abstrakcyjnym, słowno-pojęciowym oraz rozumieniem lub formułowaniem problemów czy orientacją w czasie i przestrzeni. Wymaganie dotyczy zarówno formy tych zadań, jak i treści.
7. E-materiały powinny prowadzić ucznia poprzez poszczególne etapy samodzielnego zdobywania wiedzy ze względu na jego małą samodzielność podczas wykonywania zadań. Uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim cechuje często mała wiara we własne możliwości. Uczniowie ci mają trudność z dokonaniem oceny, czy poprawnie wykonali wybrany etap podejmowanej aktywności. Dlatego potrzebują wsparcia w procesie uczenia się, aby mogli mieć poczucie bezpieczeństwa w drodze do wiedzy.
8. E-materiał powinien umożliwiać uczniowi zastosowanie uzyskanych informacji w praktycznym działaniu. Wymaganie ma na uwadze potrzebę przełożenia zdobywanej wiedzy na jej praktyczne zastosowanie w życiu oraz zwrócenie uwagi na potrzebę podania wzorca, w jaki sposób należy to zrobić. Praktyczne zaangażowanie ucznia ułatwia także zrozumienie informacji i angażuje emocje, wpływając na trwałość ich zapamiętania oraz zrozumienie.

9. E-materiały dotyczące muzyki powinny uwzględniać przede wszystkim muzykę rytmiczną, łatwą w odbiorze. W wypadku muzyki trudniejszej należy wykorzystywać tylko fragmenty z wprowadzeniem ułatwiającym jej odbiór uczniom. Warto wykorzystywać wizualizację podczas słuchania muzyki oraz umożliwiać uczniom tworzenie do niej własnych obrazów lub tekstów.
10. E-materiały powinny zawierać nawiązanie do informacji już posiadanych przez ucznia przed wprowadzeniem nowej wiedzy, ułatwiając mu łączenie ze sobą tych treści. W związku z trudnościami z zapamiętywaniem wiedzy, praktycznym jej wykorzystywaniem oraz logicznym myśleniem pozwalającym wiązać ze sobą informacje, sytuacje, zjawiska, procesy, ważnym wsparciem jest wskazywanie uczniowi tych wzajemnych relacji.
11. E-materiały powinny wspierać zaangażowanie i zainteresowanie ucznia podczas realizacji proponowanych w nim działań ze względu na jego zwiększoną męczliwość i małą zdolność do koncentracji uwagi.
12. E-materiały powinny być tak skonstruowane, aby uwzględniały wolne tempo pracy ucznia. Należy pamiętać, że istnieją czasem znaczne indywidualne różnice między uczniami. Na tempo pracy ucznia wpływa wiele czynników, np. jego zainteresowanie tematyką e-materiału czy elementy ujęte już w poprzednich wymaganiach, jak jasność przekazu czy różnorodność zadań lub form przekazu treści. Dlatego w tym wymaganiu uwzględniono tylko te czynniki, których nie wskazano powyżej.

PRZYKŁADOWE TEMATY E-MATERIAŁÓW REKOMENDOWANE DLA

BENEFICJENTÓW KONKURSOWYCH
E-materiały dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim powinny dotyczyć tematyki związanej z odbiorem dzieł sztuki, które najczęściej są uczniom niedostępne (np. galerie obrazów poza granicami kraju lub na terenie Polski) oraz prezentacja takich obrazów, grafik, rysunków, które wymagają wsparcia w ich odbiorze. Należy również wybrać tematy dotyczące technik malarskich, które warto przedstawić za pomocą instruktaży multimedialnych. Przede wszystkim powinny być prezentowane treści, które nie mogą być realizowane poprzez bezpośrednie doświadczanie uczniowskie na zajęciach lub podczas wycieczek.
KRYTERIA OCENY SPEŁNIENIA WYMAGAŃ W ZAKRESIE ADAPTACJI DLA DANEJ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI
<i>Przedstawione w tabeli (spełnia/nie spełnia) zamieszczonej poniżej.</i>

Lp.	WYMAGANIE	KRYTERIA OCENY SPEŁNIENIA WYMAGAŃ W ZAKRESIE ADAPTACJI FILMU	SPEŁNIA	NIE SPEŁNIA	Uwagi
1.	W tekstach, opisach, nagraniach głosowych zawartych w e-materiałach należy posługiwać się przystępnym językiem, wykorzystany w nich zasób słów powinien ograniczać się do zestawu niezbędnego dla zrozumienia prezentowanego tekstu oraz obrazu.	krótkie i proste zdania			obowiązkowo spełnia
		istnieje możliwość ponownego odsłuchania tekstu dla danego fragmentu utworu			obowiązkowo spełnia
		trudniejsze, nowe słowa są wyjaśnione, np. poprzez odesłanie do słowniczka i/lub wizualizację ułatwiającą zrozumienie ich znaczenia			obowiązkowo spełnia
		tekst wykorzystywany w e-materiale zapisany jest czcionką czytelną dla ucznia (proponowany Arial 12)			obowiązkowo spełnia
		tekst pojawiający do odczytania przez ucznia umieszczony na takim tle, aby nie zaburzał jego czytelności			obowiązkowo spełnia
		wypowiedzi odtwarzane w formie głosowej prezentowane są powoli i z poprawną dykcją oraz istnieje możliwość zwiększenia ich głośności			obowiązkowo spełnia
		Spełnienie wymagania – sześć kryteriów spełnionych obowiązkowo			
2.	E- materiały uwzględniają trudności uczniów ze zrozumieniem pojęć, definicji, reguł, stosując wizualizację, która ma ilustrować fragmenty dotyczące bardziej abstrakcyjnych pojęć w różny sposób.	całość jest podzielona na krótsze fragmenty, stanowiące zamkniętą tematycznie całość,			obowiązkowo spełnia
		nowe pojęcia lub definicje, reguły, zjawiska są ilustrowane w dowolny sposób pozwalający przybliżyć je uczniowi			obowiązkowo spełnia
		definicje, reguły prezentowane w e-materiale są wykorzystywane do praktycznego działania uczniów (zadania interaktywne, polecenia bazujące na filmach, planszach, modelach) w celu sprawdzenia ich rozumienia przez ucznia			obowiązkowo spełnia

		dostępność treści jest zwiększona przez pokazy, interaktywne wizualizacje, stymulacje polisensoryczne, wizualne pomoce dydaktyczne (ilustracje, modele przestrzenne, szablony, schematy, plansze, tablice, fotografie, mapy, infografiki, mapy myślowe, filmy), audiobooki (np. fragmenty tekstów popularnonaukowych)			obowiązkowe umieszczenie co najmniej 2 materiałów zwiększających dostępność e-materiału
		Spełnienie wymagania – cztery kryteria spełnione obowiązkowo			
3.	Umieszczone w e-materiale obrazy, reprodukcje, grafiki, schematy, infografiki, tablice, modele, mapy myśli i inne formy wizualizacji są przygotowane w sposób przejrzysty i uproszczony, dostępny percepcji ucznia.	obrazy, reprodukcje, grafiki, schematy, ilustracje, infografiki są uproszczone, zawierają tylko najważniejsze informacje, pozbawione są zbędnych szczegółów			obowiązkowo spełnia
		opisy materiałów graficznych są wykonane co najmniej czcionką Arial 10, są zapisane w krótki, jasny sposób, jednym rodzajem czcionki oraz tak rozmieszczone, aby ułatwić ich odczytywanie uczniom			obowiązkowo spełnia
		reprodukcje dobrane są zgodnie z możliwościami percepcyjnymi uczniów			obowiązkowo spełnia
		Spełnienie wymagania – trzy kryteria spełnione obowiązkowo			
4.	E-materiały powinny umożliwiać podsumowanie wiedzy, powtórzenie najważniejszych informacji, ilustrację przekazywanych informacji oraz powrót do tych fragmentów, które wymagają powtórnego obejrzenia.	po każdym wydzielonym fragmencie e-materiału istnieje możliwość sprawdzenia przez ucznia zrozumienia przekazanych informacji poprzez krótkie ćwiczenia, w tym interaktywne lub umieszczone pytania			obowiązkowo spełnia
		uczeń uzyskuje po wykonaniu ćwiczenia lub udzieleniu odpowiedzi na pytanie informację zwrotną			obowiązkowo spełnia
		istnieje możliwość powrotu do treści wymagających powtórzenia w wypadku niepoprawnie wykonanego zadania lub jego części			obowiązkowo spełnia

		Spełnienie wymagania – trzy kryteria spełnione obowiązkowo			
5.	Ważniejsze terminy czy nowe pojęcia powinny być zaznaczone w tekście pisanym lub specjalnie podkreślone w tekście mówionym.	w e-materiale zwracana jest uwaga na nowe lub ważne terminy czy stwierdzenia poprzez ich podkreślenie przez lektora, podanie informacji, że jest to nowa treść nieznaną do tej pory uczniom lub odesłanie ucznia do zapisu tego fragmentu w innym miejscu w e-materiale lub e-podręczniku			obowiązkowo spełnia
		ważniejsze terminy lub stwierdzenia wyodrębnione są czcionką bold lub wykorzystane jest znaczenie za pomocą kolorów czy podkreślenia			obowiązkowo spełnia – można wybrać jeden sposób zaznaczania
		wybrany sposób zaznaczenia jest stosowany w jednolity sposób we wszystkich e-materiałach			obowiązkowo spełnia
		uczeń uzyskuje informację, dlaczego pojawiły się w tekście konkretne zaznaczenia			obowiązkowo spełnia
		Spełnienie wymagania – cztery kryteria spełnione obowiązkowo			
6.		uczniowie otrzymują podpowiedzi ułatwiające im udzielenie odpowiedzi			wariantowo spełnia
		zadania stawiane przed uczniem powinny zaczynać się od prostych dostępnych uczniowi w celu wywołania pozytywnej motywacji do dalszej pracy z e-materiałem			obowiązkowo spełnia
		proponowane zadania, ćwiczenia, pytania są zróżnicowane pod względem trudności, aby uczeń mógł wybierać zależnie od swoich możliwości			obowiązkowo spełnia

	Pytania, zadania, polecenia stosowane w e-materiałach powinny uwzględniać trudność uczniów z myśleniem przyczynowo-skutkowym, abstrakcyjnym, słowno-pojęciowym oraz rozumieniem lub formułowaniem problemów czy orientacją w czasie i przestrzeni.	zadania powinny być zróżnicowane pod względem ich struktury: np. układanki, wykreślanki, krzyżówki, domino, zadania z luką, kolorowanki, na dobieranie, labirynt...			obowiązkowo spełnia
		pytania, polecenia są ilustrowane w sposób ułatwiający zrozumienie ich treści			wariantowo spełnia
		należy unikać pytań przekrojowych, pytania problemowe powinny dotyczyć tylko sytuacji praktycznych			obowiązkowo spełnia
		w wypadku zadań złożonych uczeń powinien mieć możliwość sprawdzenia poprawności wykonania zadania po każdym etapie i dokonania korekty, jeśli zajdzie taka potrzeba			obowiązkowo spełnia
		Spełnienie wymagania – pięć kryteriów spełnione obowiązkowo i co najmniej jedno z podanych wariantowo			
7.	E- materiał powinien prowadzić ucznia poprzez poszczególne etapy samodzielnego zdobywania wiedzy.	instrukcja dotycząca korzystania z e-materiału jest napisana prostym, jasnym językiem, wyraźnie zaznaczone są poszczególne etapy aktywności ucznia			obowiązkowo spełnia
		uczeń zawsze może się cofnąć w swoich działaniach i zacząć pracę z e-materiałem od wybranego przez siebie miejsca			obowiązkowo spełnia
		zawarte w e-materiale zadania powinny zawierać wzorzec ich wykonania dla ucznia			obowiązkowo spełnia
		prezentacja technik malarskich, graficznych, rysunkowych jest przedstawiona etapami wraz z wzorcem wizualnym poszczególnych etapów			obowiązkowo spełnia
		Spełnienie wymagania – cztery kryteria spełnione obowiązkowo			

8.	E- materiał powinien umożliwić uczniowi zastosowanie uzyskanych informacji w praktycznym działaniu.	e-materiał zawiera zadania wymagające od ucznia praktycznego zastosowania zdobytej wiedzy			obowiązkowo spełnia
		e-materiał prezentuje zastosowanie praktyczne przekazywanej wiedzy odnosząc się do bliskich uczniom doświadczeń			obowiązkowo spełnia
		prezentacje prostych technik malarskich, graficznych, rysunkowych do wykonania przez uczniów są szczegółowo objaśnione oraz uzupełnione o wizualizację			obowiązkowo spełnia
		zadania wymagające od ucznia odtworzenia rytmu lub krótkiej i prostej melodii mogą być wykonywane wspólnie z odtwarzanym rytmem lub melodią jako wzorca			obowiązkowo spełnia
		Spełnienie wymagania – cztery kryteria spełnione obowiązkowo			
9.	E-materiały dotyczące muzyki powinny uwzględniać przede wszystkim muzykę rytmiczną, łatwą w odbiorze. W wypadku muzyki trudniejszej należy wykorzystywać tylko fragmenty z wprowadzeniem ułatwiającym jej odbiór uczniom. Warto wykorzystywać wizualizację podczas słuchania muzyki oraz umożliwiać uczniom tworzenie do niej własnych obrazów lub tekstów.	instrukcje do odtwarzania muzyki, jej słuchania i/lub tworzenia w trakcie jej odtwarzania są rozpisane szczegółowo, każdy etap jest wyraźnie wydzielony			obowiązkowo spełnia
		trudniejsze teksty piosenek powinny być omówione i zawierać wyjaśnienie nowych terminów			obowiązkowo spełnia
		pojawiające się nowe terminy w e-materiałach można odszukać w słowniczku			obowiązkowo spełnia
		wybrane etapy instrukcji dotyczącej działania ucznia są ilustrowane za pomocą filmów instruktażowych, schematów, rysunków			wariantowo spełnia
		zadania wymagające własnej twórczości wykorzystują wizualizację np. szablony, wzorce, modele, w tym multimedialne			wariantowo spełnione
		Spełnienie wymagania – trzy kryteria spełnione obowiązkowo i co najmniej 1 kryterium opisane wariantowo			
10.	E-materiał powinien zawierać nawiązanie do informacji już	przed podaniem nowych treści przedstawione są (w formie skróconej jako zapis tekstowy			wariantowo spełnia

	posiadanych przez ucznia przed wprowadzeniem nowej wiedzy, ułatwiając mu łączenie ze sobą tych treści.	i/lub graficzny) informacje, które uczeń już powinien znać			
		w tekście lub multimediami e-materiału występują powiązania nowych informacji ze znanymi już uczniowi			wariantowo spełnia
		Spełnienie wymagania – spełnione co najmniej jedno kryterium opisane jako wariantowe			
11.	E-materiał powinien wspierać zaangażowanie i zainteresowanie ucznia podczas realizacji proponowanych w nim działań.	dobór tekstów, obrazów i muzyki uwzględnia wiek uczniów oraz możliwości poznawcze			obowiązkowo spełnia
		e-materiał umożliwia zaangażowanie polisensoryczne ucznia w procesie uczenia się			obowiązkowo spełnia
		zadania w e-materiale są zróżnicowane pod względem oczekiwanych od ucznia aktywności			obowiązkowo spełnia
		film zawiera tylko niezbędne informacje, unika się nadmiaru przekazywanych treści			obowiązkowo spełnia
		wizualizacja przekazywanych w e-materiale informacji jest spójna z prezentowaną tematyką i bliska uczniowi (odwołuje się do obrazów dostępnych możliwościom percepcyjnym ucznia)			obowiązkowo spełnia
		Spełnienie wymagania – pięć kryteriów spełnione obowiązkowo			
12.	E-materiał powinien być tak skonstruowany, aby uwzględniał wolne tempo pracy ucznia.	e-materiał umożliwia wariantowość pracy ucznia, zależnie od jego indywidualnego tempa – są etapy, które powinien przejść w pierwszej kolejności oraz propozycje kolejnych działań			obowiązkowo spełnia
		proponowane aktywności ucznia nie wymagają od niego długich opisów, znacznej kreatywności, samodzielnego wnioskowania, określania związków przyczynowo-skutkowych lub wyjaśniania pojęć abstrakcyjnych czy też złożonych procesów i zjawisk lub odtwarzania definicji, terminów			obowiązkowo spełnia

		zapropnowane zadania mają prostą formę i zawierają podpowiedzi na różnym poziomie			obowiązkowo spełnia
		Spełnienie wymagania – trzy kryteria spełnione obowiązkowo			

III. Dostępność e-materiałów dydaktycznych w grupie abstrakt lekcji w języku angielskim z e-podręczników do 10 przedmiotów stworzonych w ramach PO KL dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim (Grupa 3)

Koncepcja zawiera specyficzne wymagania w zakresie dostępności e-materiałów dydaktycznych dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, dotyczących 10 przedmiotów do nauki języka angielskiego, jakim są: abstrakty lekcji w języku angielskim z e-podręczników stworzonych w ramach PO KL (krótkie streszczenia każdej lekcji przedmiotowej - matematyka, informatyka, geografia, fizyka, chemia, biologia, przyroda, język polski, historia, wiedza o społeczeństwie w języku angielskim ze słowniczkiem podstawowym i nagraniem lektorskim).

Abstrakt, zgodnie z założeniami projektu, to krótkie streszczenia lekcji przedmiotowej w języku angielskim z e-podręczników przygotowanych w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata 2007-2013 (tłumaczenie treści z e-podręczników, ewentualnie wzbogacone o treści dodatkowe), ze słowniczkiem podstawowym i nagraniem lektorskim. Integralną częścią abstraktu poza tekstem jest scenariusz lekcji i minimum dwa multimedia. Całość e-materiału dydaktycznego jest przygotowana w języku angielskim i umożliwia realizację pełnej godziny lekcyjnej.

WYMAGANIA – opis wymagań wobec e-materiałów dydaktycznych (z uwzględnieniem sposobu wykorzystania)
Wymagania stanowią uzupełnienie do wymagań określonych w ramach koncepcji i założeń do 10 przedmiotów oraz standardów jakości (merytoryczno-dydaktyczny, funkcjonalny, dostępności, edytorsko-graficzny i techniczny), umożliwiającym stworzenie abstraktów lekcji w języku angielskim do 10 przedmiotów. Przy formułowaniu wymagań w zakresie adaptacji abstraktów do potrzeb i możliwości

uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim uwzględniono (w miarę możliwości):

- zalecenia w zakresie rozwijania i kształcenia kompetencji kluczowych (określone w *Zaleceniach Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie; (2006/962/WE)* [porozumiewanie się w języku ojczystym, porozumiewanie się w językach obcych, kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne, informatyczne, umiejętność uczenia się, kompetencje społeczne i obywatelskie; inicjatywność przedsiębiorczość oraz świadomość i ekspresja kulturalna], których realizację zakłada podstawa programowa kształcenia ogólnego w zakresie poszczególnych przedmiotów,
- zasady pracy z dzieckiem z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim (między innymi: indywidualizacji w zakresie stosowanych metod, środków i organizacji pracy w stosunku do charakteru zaburzeń, systematycznych oddziaływań, elastyczność działań, pogłębności, stopniowania trudności, systematyczności, trwałości wiedzy – wielokrotne powtarzanie nabytej wiedzy i umiejętności, kształtowania pozytywnej atmosfery uczenia się, aktywizacji).

E-materiały dydaktyczne – abstrakty lekcji w języku angielskim z e-podręczników (streszczenie lekcji przedmiotowych: matematyka, informatyka, geografia, fizyka, chemia, biologia, historia, języka polskiego, wiedzy o społeczeństwie w języku angielskim ze słowniczkiem podstawowym i nagraniem lektorskim w wersji ostatecznej - lekcje z e-podręczników przygotowanych w PO KL) w celu adaptacji ich do potrzeb i możliwości

uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim powinny spełniać następujące wymagania:

1. Streszczenia umieszczone w e-materiałach powinny być formułowane przystępnym językiem, wykorzystany w nich zasób słów należy ograniczyć do zestawu niezbędnego dla zrozumienia prezentowanego tekstu. Uczniowie z niepełnosprawnością intelektualną mają trudność z zastosowaniem w praktyce poznanego słownictwa (choć czasami wiele słów pamiętają, nie potrafią ich właściwie użyć).
2. E-materiały uwzględniają trudności uczniów ze zrozumieniem pojęć, definicji, reguł, stosując wizualizację, wprowadzając podział tekstu na krótsze fragmenty, ilustrując fragmenty dotyczące bardziej abstrakcyjnych pojęć w różny sposób. Zadaniem e-materiału jest przede wszystkim wskazanie praktycznej przydatności poznanych pojęć, definicji, reguł, zjawisk, procesów, a nie ich mechaniczne zapamiętanie i odtwarzanie.
3. Umieszczone w e-materiale schematy, infografiki, mapy, tablice, modele, mapy myśli i inne formy wizualizacji są przygotowane w sposób przejrzysty i uproszczony, dostępny percepcji ucznia. Proces poznawczy powinien rozpoczynać się od treści konkretno – obrazowych i najbliższych dziecku. Aby wizualizacja spełniła swoje zadanie, musi uwzględniać ograniczenia dziecka w zakresie spostrzegania, które jest niedokładne, wybiórcze oraz często zaburzone w zakresie analizy i syntezy.
4. Abstrakty powinny umożliwiać podsumowanie wiedzy uzyskanej z wydzielonego

fragmentu streszczenia, powtórzenie najważniejszych informacji oraz powrót do tych treści, które wymagają powtórnego przeczytania. Umożliwi to porządkowanie wiedzy, jej systematyczne powtarzanie i utrwalanie. Dzielenie treści na mniejsze fragmenty to ważny element w pracy z uczniem z niepełnosprawnością intelektualną ze względu na potrzebę większej liczby powtórzeń w celu utrwalenia zapamiętanych informacji.

5. Ważniejsze terminy czy nowe pojęcia powinny być zaznaczone w tekście. Uczeń z niepełnosprawnością intelektualną ma problemy z korzystaniem z tekstu ciągłego, wyodrębnieniem z niego informacji ważnych, nowych, istotnych dla dalszej pracy z abstraktem. Wymaganie uwzględnia trudność ucznia w zakresie korzystania z tekstu ciągłego oraz selekcji informacji i ich porządkowania.
6. Pytania, zadania, polecenia stosowane w tekście powinny uwzględniać trudności uczniów związane z myśleniem przyczynowo – skutkowym, abstrakcyjnym, słowno-pojęciowym oraz rozumieniem lub formułowaniem problemów czy orientacją w czasie i przestrzeni. Wymaganie dotyczy zarówno formy tych zadań, jak i treści.
7. E-materiały powinny prowadzić ucznia poprzez poszczególne etapy samodzielnego zdobywania wiedzy ze względu na jego małą samodzielność podczas wykonywania zadań. Uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim cechuje często mała wiara we własne możliwości. Mają oni trudność z dokonaniem oceny, czy poprawnie wykonali wybrany etap podejmowanej aktywności. Dlatego potrzebują wsparcia w procesie uczenia się, aby mogli mieć poczucie bezpieczeństwa w drodze do

wiedzy.

8. E-materiał powinien umożliwiać uczniowi zastosowanie uzyskanych informacji w praktycznym działaniu. Wymaganie ma na uwadze potrzebę przełożenia zdobywanej wiedzy na jej praktyczną przydatność w życiu oraz zwrócenie uwagi na potrzebę podania wzorca, w jaki sposób należy to zrobić. Praktyczne zaangażowanie ucznia ułatwia także zrozumienie informacji i angażuje emocje, wpływając na trwałość ich zapamiętania oraz zrozumienie.
9. Abstrakty matematyczne oraz te dotyczące doświadczeń i eksperymentów z przedmiotów przyrodniczych powinny być wspomagane materiałami graficznymi, pokazami, propozycjami szablonów wykonania/ schematów ... (np. geometria). Ze względu na ograniczone niepełnosprawnością intelektualną możliwości poznawcze ucznia, istnieje konieczność szczególnego dostosowania realizacji podstawy programowej w obszarze edukacji przyrodniczej i matematycznej. Stąd wyróżnienie tego wymagania jako odrębnego. Trudności dotyczą szczególnie złożonych strategii poznawczych, abstrakcyjnego myślenia, analizowania i wnioskowania.
10. E-materiał powinien zawierać nawiązanie do informacji już posiadanych przez ucznia przed wprowadzeniem nowej wiedzy, ułatwiając mu łączenie tych treści. W związku z trudnościami z zapamiętywaniem wiedzy, praktycznym jej wykorzystywaniem oraz logicznym myśleniem pozwalającym wiązać ze sobą informacje, sytuacje, zjawiska, procesy ważnym wsparciem jest wskazywanie uczniowi tych wzajemnych relacji.

11. E-materiał powinien wspierać zaangażowanie i zainteresowanie ucznia podczas realizacji proponowanych w nim działań ze względu na jego zwiększoną męczliwość i małą zdolność do koncentracji uwagi.

12. E-materiał powinien być tak skonstruowany, aby uwzględniał wolne tempo pracy ucznia. Należy pamiętać, że istnieją czasem znaczne indywidualne różnice między uczniami. Na tempo pracy ucznia wpływa wiele czynników, np. jego zainteresowanie tematyką e-materiału czy elementy ujęte już w poprzednich wymaganiach takie jak: jasność przekazu, różnorodność zadań lub form przekazu treści. Dlatego w tym wymaganiu uwzględniono tylko te czynniki, których nie wskazano powyżej.

PRZYKŁADOWE TEMATY E-MATERIAŁÓW REKOMENDOWANE DLA BENEFICJENTÓW KONKURSOWYCH

Abstrakty dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim powinny dotyczyć przede wszystkim tematyki z życia codziennego, odnoszącej się do doświadczeń osobistych uczniów lub łatwo dostępnego doświadczeniu uczniowskiemu poprzez praktyczne działanie.

Przykładowe tematy:

- język polski: gotować każdy może, rodzina, dom ojczyzna, jak grzecznie zwracać się do innych itp.;
- chemia: ochrona powietrza, woda jako podstawa wszelkiego życia, przyczyny psucia się żywności itp.

KRYTERIA OCENY SPEŁNIENIA WYMAGAŃ W ZAKRESIE ADAPTACJI DLA DANEJ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

Przedstawione w tabeli (spełnia/nie spełnia) zamieszczonej poniżej

Uwagi

Znacznym utrudnieniem w abstraktach będzie odbiór tekstu w języku angielskim, należy zwrócić szczególną uwagę na mocne powiązanie tego tekstu ze słownictwem wynikającym z podstawy programowej języka nowożytnego.

Lp.	WYMAGANIE	KRYTERIA OCENY SPEŁNIENIA WYMAGAŃ W ZAKRESIE ADAPTACJI ABSTRAKTU	SPEŁNIA	NIE SPEŁNIA	Uwagi
1.	Streszczenia umieszczone w e-materiale powinny być formułowane przystępnym językiem, wykorzystany w nich zasób słów powinien być ograniczony do niezbędnych dla zrozumienia prezentowanego tekstu	krótkie i proste zdania			obowiązkowo spełnia
		istnieje możliwość odsłuchania całego tekstu streszczenia lub wybranego fragmentu			obowiązkowo spełnia
		w razie potrzeby uczeń może przejść od streszczenia do konkretnej treści w języku polskim zawartej w e-podręczniku lub innych e-materiałach			wariantowo spełnia
		w razie potrzeby uczeń może przejść od streszczenia do jego tłumaczenia na język polski			wariantowo spełnia
		trudniejsze nowe słowa są wyjaśnione np. poprzez odesłanie do słowniczka i/lub wizualizację ułatwiającą ich zrozumienie			obowiązkowo spełnia
		tekst zapisany jest czcionką czytelną dla ucznia (proponowany Arial 12)			obowiązkowo spełnia
		Spełnienie wymagania – cztery kryteria spełnione obowiązkowo i jedno kryterium z wariantów do wyboru			
2.	E-materiał uwzględnia trudności uczniów ze zrozumieniem pojęć, definicji, reguł stosując wizualizację, wprowadzając podział tekstu na krótsze fragmenty, ilustrując fragmenty dotyczące bardziej abstrakcyjnych pojęć w różny sposób.	całość streszczenia jest podzielona na krótsze fragmenty stanowiące zamkniętą tematycznie całość			obowiązkowo spełnia
		nowe pojęcia lub definicje, reguły, zjawiska są ilustrowane w sposób pozwalający przybliżyć je uczniowi			obowiązkowo spełnia
		definicje, reguły prezentowane w abstrakcie są wykorzystywane do praktycznego działania uczniów (zadania interaktywne, polecenia bazujące na filmach, planszach, modelach) w celu sprawdzenia ich rozumienia przez ucznia			obowiązkowo spełnia

		dostępność treści jest zwiększona przez pokazy (ilustracje), interaktywne wizualizacje, stymulacje polisensoryczne, wizualne pomoce dydaktyczne (ilustracje, modele przestrzenne, szablony, schematy, plansze, tablice, fotografie, mapy, infografiki, mapy myślowe, filmy), audiobooki (np. teksty lektur, fragmenty tekstów popularnonaukowych)			obowiązkowe umieszczenie co najmniej 2 materiałów zwiększających dostępność e-materiału
		Spełnienie wymagania – cztery kryteria spełnione obowiązkowo			
3.	Umieszczone w e-materiale schematy, infografiki, mapy, tablice, modele, mapy myśli i inne formy wizualizacji są przygotowane w sposób przejrzysty i uproszczony, dostępny percepcji ucznia.	mapy, schematy, ilustracje, infografiki są uproszczone, zawierają tylko najważniejsze informacje, pozbawione są zbędnych szczegółów			obowiązkowo spełnia
		opisy materiałów graficznych są wykonane co najmniej czcionką Arial 10, są zapisane w krótki, jasny sposób, jednym rodzajem czcionki oraz tak rozmieszczone, aby ułatwić ich odczytywanie uczniom			obowiązkowo spełnia
		wizualizacja jest prawidłowo dobrana do prezentowanej treści – umożliwia wyjaśnienie i przybliżenie uczniowi prezentowanych informacji			obowiązkowo spełnia
		Spełnienie wymagania – trzy kryteria spełnione obowiązkowo			
4.	Abstrakty powinny umożliwiać podsumowanie wiedzy uzyskanej z wybranego fragmentu streszczenia, powtórzenie najważniejszych informacji oraz powrót do tych treści, które wymagają powtórnego przeczytania.	po każdym wydzielonym fragmencie streszczenia istnieje możliwość sprawdzenia przez ucznia zrozumienia przeczytanego tekstu poprzez krótkie ćwiczenia w tym interaktywne lub umieszczone pytania			obowiązkowo spełnia
		uczeń uzyskuje po wykonaniu ćwiczenia lub udzieleniu odpowiedzi na pytanie informację zwrotną			obowiązkowo spełnia
		istnieje możliwość powrotu do treści wymagających powtórzenia w wypadku niepoprawnie wykonanego zadania lub jego			obowiązkowo spełnia

		części			
		Spełnienie wymagania – trzy kryteria spełnione obowiązkowo			
5.	Ważniejsze terminy czy nowe pojęcia powinny być zaznaczone w tekście	ważniejsze terminy lub stwierdzenia wyodrębnione są czcionką bold lub wykorzystane jest znaczenie za pomocą kolorów czy podkreślenia			obowiązkowo spełnia – można wybrać jeden sposób zaznaczania
		wybrany sposób zaznaczenia jest stosowany w jednolity sposób we wszystkich abstraktach			obowiązkowo spełnia
		uczeń uzyskuje informację, dlaczego pojawiły się w tekście konkretne zaznaczenia			obowiązkowo spełnia
		Spełnienie wymagania – trzy kryteria spełnione obowiązkowo			
6.	Pytania, zadania, polecenia stosowane w tekście powinny uwzględniać trudności uczniów związane z myśleniem przyczynowo – skutkowym,	uczniowie otrzymują podpowiedzi ułatwiające im udzielenie odpowiedzi			wariantowo spełnia
		zadania stawiane przed uczniem powinny zaczynać się od prostych dostępnych uczniowi w celu wywołania pozytywnej motywacji do dalszej pracy z e-materiałem			obowiązkowo spełnia
		proponowane zadania, ćwiczenia, pytania są zróżnicowane pod względem trudności, aby uczeń mógł wybierać zależnie od swoich możliwości			obowiązkowo spełnia
		zadania powinny być zróżnicowane pod względem ich struktury: np. układanki, wykreślanki, krzyżówki, domino, zadania z luką, kolorowanki, na dobieranie, labirynt itp.			obowiązkowo spełnia

	abstrakcyjnym, słowno-pojęciowym oraz rozumieniem lub formułowaniem problemów czy orientacją w czasie i przestrzeni.	pytania, polecenia są ilustrowane w sposób ułatwiający zrozumienie ich treści			wariantowo spełnia
		w wypadku zadań złożonych uczeń powinien mieć możliwość sprawdzenia poprawności wykonania zadania po każdym etapie i dokonania korekty, jeśli zajdzie taka potrzeba			obowiązkowo spełnia
		należy unikać pytań przekrojowych, pytania problemowe powinny dotyczyć tylko sytuacji praktycznych			obowiązkowo spełnia
		Spełnienie wymagania – pięć kryteriów spełnione obowiązkowo i co najmniej jedno z podanych wariantowo			
7.	E-materiał powinien prowadzić ucznia poprzez poszczególne etapy samodzielnego zdobywania wiedzy.	instrukcja dotycząca korzystania z e-materiału jest napisana prostym, jasnym językiem, wyraźnie zaznaczone są poszczególne etapy aktywności ucznia			obowiązkowo spełnia
		uczeń zawsze może cofnąć się w swoich działaniach i zacząć pracę z e-materiałem od wybranego przez siebie miejsca			obowiązkowo spełnia
		zawarte w e-materiale zadania powinny zawierać wzorzec ich wykonania dla ucznia			obowiązkowo spełnia
		Spełnienie wymagania – trzy kryteria spełnione obowiązkowo			
8.	E-materiał powinien umożliwiać uczniowi zastosowanie uzyskanych informacji w praktycznym działaniu.	treść abstraktu prezentuje przydatność praktyczną przekazywanych informacji			obowiązkowo spełnia
		e-materiał zawiera zadania wymagające od ucznia praktycznego zastosowania zdobytej wiedzy			obowiązkowo spełnia
		Spełnienie wymagania – dwa kryteria spełnione obowiązkowo			
9.	Abstrakty matematyczne, oraz dotyczące doświadczeń i eksperymentów z przedmiotów	instrukcje do doświadczeń i eksperymentów są rozpisane szczegółowo, każdy etap jest wyraźnie wydzielony			obowiązkowo spełnia

	przyrodniczych powinny być wspomagane materiałami graficznymi, pokazami, propozycjami szablonów wykonania/schematów... (np. geometria).	wybrane etapy instrukcji są ilustrowane za pomocą filmów instruktażowych, schematów, rysunków			wariantowo spełnia
		etapy procedury badawczej są wyodrębnione			obowiązkowo spełnia
		uczeń uzyskuje pomoc w wypadku opisu wyników oraz formułowania wniosków (np. podane są propozycje do wyboru, występują zdania z luką do uzupełnienia, uczeń dobiera poprawne stwierdzenia)			obowiązkowo spełnia
		zadania matematyczne (np. geometria) wykorzystują wizualizację np. szablony, wzorce, modele w tym multimedialne			wariantowo spełnione
		wykorzystywane są w e-materiale tabele, wykresy, diagramy			wariantowo spełnione
		odwoływanie się do konkretów w zadaniach i streszczeniach			obowiązkowo spełnia
		Spełnienie wymagania – cztery kryteria spełnione obowiązkowo i co najmniej 1 kryterium opisane wariantowo			
10.	E-materiał powinien zawierać nawiązanie do informacji już posiadanych przez ucznia przed wprowadzeniem nowej wiedzy, ułatwiając mu łączenie tych treści.	przed podaniem nowych treści przedstawione są w formie skróconej informacji, które uczeń już powinien znać w formie zapisu tekstowego i/lub graficznego			wariantowo spełnia
		w tekście lub multimedialnych abstraktach występują powiązania nowych informacji ze znanymi już uczniowi			wariantowo spełnia
		Spełnienie wymagania – spełnione co najmniej jedno kryterium opisane jako wariantowe			
11.	E-materiał powinien wspierać zaangażowanie i zainteresowanie ucznia podczas realizacji proponowanych w nim działań.	dobór tekstów do abstraktów powinien uwzględniać ich walor praktyczny, nie tylko w zakresie treści danego przedmiotu, ale również w zakresie słownictwa w języku angielskim wykorzystywanego w abstrakcie			obowiązkowo spełnia

		abstrakt umożliwia zaangażowanie polisensoryczne ucznia w procesie uczenia się			obowiązkowo spełnia
		zadania w abstrakcie są zróżnicowane pod względem oczekiwanych od ucznia aktywności			obowiązkowo spełnia
		Spełnienie wymagania – trzy kryteria spełnione obowiązkowo			
12.	E-materiał powinien być tak skonstruowany, aby uwzględniał wolne tempo pracy ucznia	e-materiał umożliwia wariantowość pracy ucznia zależnie od jego indywidualnego tempa – są etapy, które powinien przejść w pierwszej kolejności oraz propozycje kolejnych działań			obowiązkowo spełnia
		proponowane aktywności ucznia nie wymagają od niego długich opisów, znacznej kreatywności, samodzielnego wnioskowania, określania związków przyczynowo-skutkowych lub wyjaśniania pojęć abstrakcyjnych czy też złożonych procesów i zjawisk lub odtwarzania definicji, terminów			obowiązkowo spełnia
		zapropozowane zadania mają prostą formę i zawierają podpowiedzi na różnym poziomie			obowiązkowo spełnia
		Spełnienie wymagania – trzy kryteria spełnione obowiązkowo			

IV. Dostępność e-materiałów dydaktycznych w grupie audiobook - do 10 przedmiotów dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim (Grupa 4)

Koncepcja zawiera specyficzne wymagania w zakresie dostępności e-materiałów dydaktycznych w grupie audiobooku dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim dotyczących 10 przedmiotów: matematyka, informatyka, geografia, fizyka, chemia, biologia, przyroda, język polski, historia, wiedza o społeczeństwie.

Audiobook, zgodnie z założeniami projektu, jest e-materiałem dydaktycznym, który umożliwia użytkownikowi przełączanie się między funkcją odsłuchu na funkcję odczytu i odwrotnie, za pomocą jednego kliknięcia. Audiobook składa się także ze scenariusza i minimum 2 multimediów. Umożliwia realizację pełnej godziny lekcyjnej. W tej grupie e-materiałów dydaktycznych najważniejszym elementem lekcji jest audiobook. Scenariusz i np. ćwiczenia interaktywne odnoszą się do audiobooka.

WYMAGANIA

– opis wymagań wobec e-materiałów (z uwzględnieniem sposobu wykorzystania)

Wymagania stanowią uzupełnienie do wymagań określonych w ramach koncepcji i założeń do 10 przedmiotów oraz standardów jakości (merytoryczno-dydaktyczny, funkcjonalny, dostępności, edytorsko-graficzny i techniczny), umożliwiającymi stworzenie audiobooków lekcji w języku angielskim do 10 przedmiotów.

Przy formułowaniu wymagań w zakresie adaptacji audiobooków do potrzeb i możliwości uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim uwzględniono (w miarę możliwości):

- zalecenia w zakresie rozwijania i kształcenia kompetencji kluczowych (określone w *Zaleceniach Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie; (2006/962/WE)* [porozumiewanie się w języku ojczystym, porozumiewanie się w językach obcych,

kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne, informatyczne, umiejętność uczenia się, kompetencje społeczne i obywatelskie; inicjatywność przedsiębiorczość oraz świadomość i ekspresja kulturalna], których realizację zakłada podstawa programowa kształcenia ogólnego w zakresie poszczególnych przedmiotów,

- zasady pracy z dzieckiem z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim (między innymi: indywidualizacji w zakresie stosowanych metod, środków i organizacji pracy w stosunku do charakteru zaburzeń; systematycznych oddziaływań; elastyczności działań; pogłębłości; stopniowania trudności; systematyczności; trwałości wiedzy – wielokrotne powtarzanie nabytej wiedzy i umiejętności; kształtowania pozytywnej atmosfery uczenia się; aktywizacji).

E-materiały dydaktyczne dotyczące 10 obszarów tematycznych (matematyka, informatyka, geografia, fizyka, chemia, biologia, przyroda, język polski, historia, wiedza o społeczeństwie) - audiobooki w celu adaptacji ich do potrzeb i możliwości uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim powinny spełniać w szczególności następujące wymagania:

1. Informacje umieszczone w e-materiałach powinny być formułowane przystępnym językiem, wykorzystany w nich zasób słów należy ograniczyć do zestawu niezbędnego dla zrozumienia prezentowanego tekstu. Uczniowie z niepełnosprawnością intelektualną mają trudność z zastosowaniem w praktyce poznanego słownictwa (choć czasami wiele słów pamiętają, nie potrafią ich właściwie użyć).
2. E-materiały uwzględniają trudności uczniów ze zrozumieniem pojęć, definicji, reguł

stosując wizualizację, wprowadzając podział przekazywanych informacji na krótsze fragmenty, ilustrując fragmenty dotyczące bardziej abstrakcyjnych pojęć w różny sposób. Zadaniem e-materiału jest przede wszystkim wskazanie praktycznej przydatności/praktycznego zastosowania poznanych pojęć, definicji, reguł, zjawisk, procesów, a nie ich mechaniczne zapamiętanie i odtwarzanie.

3. Umieszczone w e-materiale schematy, infografiki, mapy, tablice, modele, mapy myśli i inne formy wizualizacji są przygotowane w sposób przejrzysty i uproszczony, dostępny percepcji ucznia. Proces poznawczy powinien rozpoczynać się od treści konkretno – obrazowych i najbliższych dziecku. Aby wizualizacja spełniła swoje zadanie, musi uwzględniać ograniczenia dziecka w zakresie spostrzegania, które jest niedokładne, wybiórcze oraz często zaburzone w zakresie analizy i syntezy.
4. Audiobooki powinny umożliwiać podsumowanie wiedzy uzyskanej z wydzielonego fragmentu e-materiału, powtórzenie najważniejszych informacji oraz powrót do tych treści, które wymagają powtórnego odsłuchania i/lub samodzielnego przeczytania. Umożliwi to porządkowanie wiedzy, jej systematyczne powtarzanie i utrwalanie. Dzielenie treści na mniejsze fragmenty to ważny element w pracy z uczniem z niepełnosprawnością intelektualną ze względu na potrzebę większej liczby powtórzeń w celu utrwalenia zapamiętanych informacji.
5. W prezentowanym przez lektora tekście ważniejsze terminy czy nowe pojęcia powinny być w jakiś sposób wskazane (np. stwierdzeniem: to jest nowa informacja dla ciebie lub

takiego określenia jeszcze nie poznałeś/łaś, to nowe określenie, z którym do tej pory się nie spotkałeś/łaś), w pisanych elementach e-materiału należy je zaznaczyć w tekście. Uczeń z niepełnosprawnością intelektualną ma problemy z korzystaniem z tekstu ciągłego, a szczególnie jeśli jest on odsłuchiwany, wtedy trudność jest jeszcze większa. Dlatego we wcześniejszym wymaganiu pojawiło się kryterium dotyczące prezentacji odczytanego tekstu również w formie zapisu. Jeśli e-materiał zawiera tekst pisany, to należy wyodrębnić informacje ważne, nowe, istotne dla dalszej pracy z audiobookiem. Wymaganie uwzględnia trudność ucznia w zakresie korzystania z tekstu ciągłego zarówno czytanego, jak i pisanego oraz selekcji informacji i ich porządkowania.

6. Pytania, zadania, polecenia stosowane w e-materiale powinny uwzględniać trudności uczniów związane z myśleniem przyczynowo – skutkowym, abstrakcyjnym, słowno-pojęciowym oraz rozumieniem lub formułowaniem problemów czy orientacją w czasie i przestrzeni. Wymaganie dotyczy zarówno formy tych zadań, jak i treści.
7. E-materiały powinny prowadzić ucznia poprzez poszczególne etapy samodzielnego zdobywania wiedzy ze względu na jego małą samodzielność podczas wykonywania zadań. Uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim cechuje często mała wiara we własne możliwości oraz mają oni trudność z dokonaniem oceny poprawności wybranego etapu podejmowanej aktywności. Dlatego potrzebują wsparcia w procesie uczenia się, aby mogli mieć poczucie bezpieczeństwa w drodze do wiedzy.
8. E-materiały powinien umożliwiać uczniowi zastosowanie uzyskanych informacji w

praktycznym działaniu. Wymaganie ma na uwadze potrzebę przełożenia zdobywanej wiedzy na jej praktyczne zastosowanie w życiu oraz zwrócenie uwagi na potrzebę podania wzorca, w jaki sposób należy daną czynność wykonać. Praktyczne zaangażowanie ucznia ułatwia także zrozumienie informacji i angażuje emocje, wpływając na trwałość ich zapamiętania oraz zrozumienie.

9. Audiobooki z obszaru matematycznego oraz zawierające odniesienie do doświadczeń i eksperymentów z przedmiotów przyrodniczych powinny być wspomagane materiałami graficznymi, pokazami, propozycjami szablonów wykonania/schematami... (np. geometria). Ze względu na ograniczone niepełnosprawnością intelektualną możliwości poznawcze ucznia istnieje konieczność szczególnego dostosowania realizacji podstawy programowej w obszarze edukacji przyrodniczej i matematycznej. Stąd wyróżnienie tego wymagania jako odrębnego. Trudności dotyczą szczególnie złożonych strategii poznawczych, abstrakcyjnego myślenia, analizowania i wnioskowania.
10. E-materiały powinny zawierać nawiązanie do informacji już posiadanych przez ucznia przed wprowadzeniem nowej wiedzy, ułatwiając mu łączenie ze sobą tych treści. W związku z trudnościami z zapamiętywaniem wiedzy, praktycznym jej wykorzystywaniem oraz logicznym myśleniem pozwalającym wiązać ze sobą informacje, sytuacje, zjawiska, procesy, ważnym wsparciem jest wskazywanie uczniowi tych wzajemnych relacji.
11. E-materiały powinny wspierać/podtrzymywać zaangażowanie i zainteresowanie ucznia podczas realizacji proponowanych działań ze względu na jego zwiększoną

męczliwość i małą zdolność do koncentracji uwagi.

12. E-materiały powinny być tak skonstruowane, aby uwzględniały wolne tempo pracy ucznia. Należy pamiętać, że istnieją czasem znaczne indywidualne różnice między uczniami. Na tempo pracy ucznia wpływa wiele czynników, np. jego zainteresowanie tematyką e-materiału czy elementy ujęte już w poprzednich wymaganiach, takie jak: jasność przekazu, różnorodność zadań lub form przekazu treści. Dlatego w tym wymaganiu uwzględniono tylko te czynniki, których nie wskazano powyżej.

PRZYKŁADOWE TEMATY E-MATERIAŁÓW REKOMENDOWANE DLA BENEFICJENTÓW KONKURSOWYCH

Audiobooki dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim powinny dotyczyć przede wszystkim wydarzeń historycznych oraz fragmentów tekstów literackich w tym lektur.

Warto zaprezentować w nich wypowiedzi osób, które powinny zostać uwzględnione w obszarze tematycznym e-materiałów. Zaleca się także wykorzystanie audiobooków jako tła tekstowego dla wprowadzonego materiału wizualnego, np. przebieg procesu, reakcji chemicznej, wirtualnej wizyty w miejscu ważnym przyrodniczo, historycznie lub geograficznie/pod względem przyrodniczym, historycznym lub geograficznym. E- materiał może także spełniać ważną rolę instruktazową.

Przykładowe tematy:

- język polski: opowiedz mi swoje przygody, jak grzecznie zwracać się do innych;
- historia: przyczyny odkryć, co nam wolno, a co musimy?, prawa i obowiązki obywateli III RP

KRYTERIA OCENY SPEŁNIENIA WYMAGAŃ W ZAKRESIE ADAPTACJI DLA DANEJ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

Przedstawione w tabeli (spełnia/nie spełnia) zamieszczonej poniżej.

Lp.	WYMAGANIE	KRYTERIA OCENY SPEŁNIENIA WYMAGAŃ W ZAKRESIE ADAPTACJI AUDIOBOOKA	SPEŁNIA	NIE SPEŁNIA	Uwagi
1.	Streszczenia umieszczone w e-materiale powinny być formułowane przystępnym językiem, wykorzystany w nich zasób słów powinien być ograniczony do niezbędnych dla zrozumienia prezentowanego tekstu	krótkie i proste zdania			obowiązkowo spełnia
		istnieje możliwość odsłuchania całej zawartości audiobooka lub wybranego fragmentu			obowiązkowo spełnia
		w razie potrzeby uczeń może przejść od informacji przekazywanej przez lektora do konkretnej treści zawartej w e-podręczniku lub innych e-materiałach			wariantowo spełnia
		w razie potrzeby uczeń może przejść od tekstu prezentowanego przez lektora do wersji zapisanej tekstu			wariantowo spełnia
		trudniejsze nowe słowa są wyjaśnione, np. poprzez odesłanie do słowniczka i/lub poprzez wizualizację ułatwiającą ich zrozumienie			obowiązkowo spełnia
		tekst umieszczony w e-materiale zapisany jest czcionką czytelną dla ucznia (proponowany Arial 12)			obowiązkowo spełnia
		Informacje odczytywane są przez lektora wyraźnie w tempie, które umożliwia zrozumienie, stosowane są krótkie pauzy pozwalające uczniom zastanowić się nad usłyszanym tekstem i podjąć decyzję, czy potrzebują dodatkowego wyjaśnienia			obowiązkowo spełnia

		Spełnienie wymagania – pięć kryteriów spełnionych obowiązkowo i jedno kryterium z wariantów do wyboru			
2.	E- materiał uwzględnia trudności uczniów ze zrozumieniem pojęć, definicji, reguł, stosując wizualizację, wprowadzając podział przekazywanych informacji na krótsze fragmenty, ilustrując fragmenty dotyczące bardziej abstrakcyjnych pojęć w różny sposób.	całość odczytywanego tekstu jest podzielona na krótsze fragmenty stanowiące zamkniętą tematycznie całość			obowiązkowo spełnia
		nowe pojęcia lub definicje, reguły, zjawiska są ilustrowane w sposób, pozwalający przybliżyć je uczniowi (zamieszczona jest informacja, w jaki sposób uczeń może skorzystać z wizualizacji)			obowiązkowo spełnia
		definicje, reguły prezentowane w audiobooku są wykorzystywane do praktycznego działania uczniów (zadania interaktywne, polecenia bazujące na filmach, planszach, modelach) w celu sprawdzenia ich rozumienia			obowiązkowo spełnia
		dostępność przekazywanej werbalnie treści jest zwiększona przez pokazy (ilustracje, interaktywne wizualizacje, stymulacje polisensoryczne, wizualne pomoce dydaktyczne (ilustracje, modele przestrzenne, szablony, schematy, plansze, tablice, fotografie, mapy, infografiki, mapy myślowe, filmy), audiobooki (np. teksty lektur, fragmenty tekstów popularnonaukowych)			obowiązkowe umieszczenie co najmniej 2 materiałów zwiększających dostępność e-materiału
		Spełnienie wymagania – cztery kryteria spełnione obowiązkowo			
3.	Umieszczone w e-materiale schematy, infografiki, mapy, tablice, modele, mapy myśli i inne formy wizualizacji są przygotowane w sposób przejrzysty i uproszczony dostępny percepcji ucznia.	mapy, schematy, ilustracje, infografiki są uproszczone, zawierają tylko najważniejsze informacje, pozbawione są zbędnych szczegółów			obowiązkowo spełnia
		opisy materiałów graficznych są wykonane co najmniej czcionką Arial 10, są zapisane w krótki, jasny sposób, jednym rodzajem czcionki oraz tak rozmieszczone, aby ułatwić ich odczytywanie uczniom			obowiązkowo spełnia

		wizualizacja jest prawidłowo dobrana do prezentowanej treści – umożliwia wyjaśnienie i przybliżenie uczniowi prezentowanych informacji			obowiązkowo spełnia
		Spełnienie wymagania – trzy kryteria spełnione obowiązkowo			
4.	Audiobooki powinny umożliwiać podsumowanie wiedzy uzyskanej z wybranego fragmentu streszczenia, powtórzenie najważniejszych informacji oraz powrót do tych treści, które wymagają powtórnego odsłuchania i lub przeczytania.	po każdym wydzielonym fragmencie prezentowanego tekstu istnieje możliwość sprawdzenia jego zrozumienia przez ucznia poprzez krótkie ćwiczenia, w tym interaktywne lub umieszczone pytania			obowiązkowo spełnia
		uczeń uzyskuje po wykonaniu ćwiczenia lub udzieleniu odpowiedzi na pytanie informację zwrotną			obowiązkowo spełnia
		istnieje możliwość powrotu do treści wymagających powtórzenia w wypadku niepoprawnie wykonanego zadania lub jego części			obowiązkowo spełnia
		Spełnienie wymagania – trzy kryteria spełnione obowiązkowo			
5.	Ważniejsze terminy czy nowe pojęcia powinny być zaznaczone zarówno w tekście czytanim, jak również zapisanym w e-materiale	lektor zwraca uwagę na nowe lub ważne terminy czy stwierdzenia w prezentowanym tekście, może też odesłać ucznia do zapisu/opisu tego fragmentu			obowiązkowo spełnia
		ważniejsze terminy lub stwierdzenia w tekście pisanim wyodrębnione są czcionką bold lub wykorzystane jest znaczenie za pomocą kolorów czy podkreślenia			obowiązkowo spełnia – można wybrać jeden sposób zaznaczania
		wybrany sposób zaznaczenia jest stosowany w jednolity sposób we wszystkich audiobookach			obowiązkowo spełnia
		uczeń uzyskuje informację, dlaczego pojawiły się w tekście konkretne zaznaczenia			obowiązkowo spełnia
		Spełnienie wymagania – trzy kryteria spełnione obowiązkowo			

6.	Pytania, zadania, polecenia stosowane w e-materiale powinny uwzględniać trudność uczniów z myśleniem przyczynowo – skutkowym, abstrakcyjnym, słowno-pojęciowym oraz rozumieniem lub formułowaniem problemów czy orientacją w czasie i przestrzeni.	uczniowie otrzymują podpowiedzi ułatwiające im udzielenie odpowiedzi			wariantowo spełnia
		zadania stawiane przed uczniem powinny zaczynać się od prostych dostępnych uczniowi w celu wywołania pozytywnej motywacji do dalszej pracy z e-materiałem			obowiązkowo spełnia
		proponowane zadania, ćwiczenia, pytania są zróżnicowane pod względem trudności, aby uczeń mógł je wybierać zależnie od swoich możliwości			obowiązkowo spełnia
		zadania powinny być zróżnicowane pod względem ich struktury: np. układanki, wykreślanki, krzyżówki, domino, zadania z luką, kolorowanki, na dobieranie, labirynt itp.			obowiązkowo spełnia
		pytania, polecenia są ilustrowane w sposób ułatwiający zrozumienie ich treści			wariantowo spełnia
		należy unikać pytań przekrojowych, pytania problemowe powinny dotyczyć tylko sytuacji praktycznych			obowiązkowo spełnia
		w wypadku zadań złożonych uczeń powinien mieć możliwość sprawdzenia poprawności wykonania zadania po każdym etapie i dokonania korekty, jeśli zajdzie taka potrzeba.			obowiązkowo spełnia
		Spełnienie wymagania – pięć kryteriów spełnione obowiązkowo i co najmniej jedno z podanych wariantowo			
7.	E- materiał powinien prowadzić ucznia poprzez poszczególne etapy samodzielnego zdobywania wiedzy.	instrukcja dotycząca korzystania z e-materiału jest napisana prostym, jasnym językiem, wyraźnie zaznaczone są poszczególne etapy aktywności ucznia			obowiązkowo spełnia
		uczeń zawsze może się cofnąć w swoich działaniach i zacząć pracę z e-materiałem od wybranego przez siebie miejsca			obowiązkowo spełnia
		zawarte w e-materiale zadania powinny			obowiązkowo spełnia

		zawierać wzorzec ich wykonania dla ucznia			
		Spełnienie wymagania – trzy kryteria spełnione obowiązkowo			
8.	E- materiał powinien umożliwić uczniowi zastosowanie uzyskanych informacji w praktycznym działaniu.	treść audiobooka wskazuje praktyczne zastosowanie przekazywanych informacji			obowiązkowo spełnia
		e-materiał zawiera zadania wymagające od ucznia praktycznego zastosowania zdobytej wiedzy			obowiązkowo spełnia
		Spełnienie wymagania – dwa kryteria spełnione obowiązkowo			
9.	Audiobooki z obszaru matematycznego oraz zawierające odniesienie do doświadczeń i eksperymentów z przedmiotów przyrodniczych powinny być wspomagane materiałami graficznymi, pokazami, propozycjami szablonów wykonania (np. geometria).	instrukcje do doświadczeń i eksperymentów są rozpisane szczegółowo, każdy etap jest wyraźnie wydzielony			obowiązkowo spełnia
		wybrane etapy instrukcji są ilustrowane za pomocą filmów instruktażowych, schematów, rysunków			wariantowo spełnia
		etapy procedury badawczej są wyodrębnione			obowiązkowo spełnia
		uczeń uzyskuje pomoc w wypadku opisu wyników oraz formułowania wniosków (np. podane są propozycje do wyboru, występują zdania z luką do uzupełnienia, uczeń dobiera poprawne stwierdzenia)			obowiązkowo spełnia
		zadania matematyczne (np. geometria) wykorzystują wizualizację, np. szablony, wzorce, modele, w tym multimedialne			wariantowo spełnione
		wykorzystywane są w e-materiale tabele, wykresy, diagramy			wariantowo spełnione
		odwoływanie się do konkretnych w zadaniach i treści prezentowanej przez lektora			obowiązkowo spełnia
		Spełnienie wymagania – cztery kryteria spełnione obowiązkowo i co najmniej 1 kryterium opisane wariantowo			
10.	E-materiał powinien zawierać nawiązanie do informacji już	przed podaniem nowych treści przedstawione są, w formie skróconej informacji, które uczeń			wariantowo spełnia

	posiadanych przez ucznia przed wprowadzeniem nowej wiedzy, ułatwiając mu łączenie ze sobą tych treści.	już powinien znać w formie zapisu tekstowego i/lub graficznego			
		w tekście lektorskim lub multimediami audiobooka występują powiązania nowych informacji ze znanymi już uczniowi			wariantowo spełnia
		Spełnienie wymagania – spełnione co najmniej jedno kryterium opisane jako wariantowe			
11.	E-materiał powinien wspierać/podtrzymywać zaangażowanie i zainteresowanie ucznia podczas realizacji proponowanych w nim działań.	dobór tekstów do audiobooków powinien uwzględniać ich walor praktyczny			obowiązkowo spełnia
		e-materiał umożliwia zaangażowanie polisensoryczne ucznia w procesie uczenia się			obowiązkowo spełnia
		zadania w e-materiale są zróżnicowane pod względem oczekiwanych od ucznia aktywności			obowiązkowo spełnia
		Spełnienie wymagania – trzy kryteria spełnione obowiązkowo			
12.	E-materiał powinien być tak skonstruowany, aby uwzględniał wolne tempo pracy ucznia.	e-materiał umożliwia wariantowość pracy ucznia zależnie od jego indywidualnego tempa – są etapy, które powinien przejść w pierwszej kolejności oraz propozycje kolejnych działań			obowiązkowo spełnia
		proponowane aktywności ucznia nie wymagają od niego długich opisów, znacznej kreatywności, samodzielnego wnioskowania, określania związków przyczynowo-skutkowych lub wyjaśniania pojęć abstrakcyjnych czy też złożonych procesów i zjawisk lub odtwarzania definicji, terminów			obowiązkowo spełnia
		zaproponowane zadania mają prostą formę i zawierają podpowiedzi na różnym poziomie			obowiązkowo spełnia
		Spełnienie wymagania – trzy kryteria spełnione obowiązkowo			

V. Dostępność e-materiałów dydaktycznych w grupie film - do 10 przedmiotów dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim (Grupa 5)

Koncepcja zawiera specyficzne wymagania w zakresie dostępności e-materiałów dydaktycznych w grupie film dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim dotyczących 10 przedmiotów: matematyka, informatyka, geografia, fizyka, chemia, biologia, przyroda, język polski, historia, wiedza o społeczeństwie.

Film edukacyjny 5'-10', zgodnie z założeniami projektu, jest e-materiałem dydaktycznym do wykorzystania na lekcji. E-materiał w tej grupie składa się też ze scenariusza i minimum 2 multimedii. Umożliwia realizację pełnej godziny lekcyjnej. W e-materiałach dydaktycznych w grupie 5 najważniejszym elementem lekcji jest film. Scenariusz lekcji i dodatkowe multimedia (minimum jedno) – interaktywne, multimedialne ćwiczenia, odnoszą się do filmu.

WYMAGANIA

– opis wymagań wobec e-materiałów (z uwzględnieniem sposobu wykorzystania)

Wymagania stanowią uzupełnienie do wymagań określonych w ramach koncepcji i założeń do 10 przedmiotów oraz standardów jakości (merytoryczno-dydaktyczny, funkcjonalny, dostępności, edytorsko-graficzny i techniczny) umożliwiających opracowanie cykli krótkich filmów edukacyjnych 5'-10'.

Przy formułowaniu wymagań w zakresie adaptacji filmów do potrzeb i możliwości uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim uwzględniono (w miarę możliwości):

- zalecenia w zakresie rozwijania i kształcenia kompetencji kluczowych (określone w Zaleceniach Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie; (2006/962/WE) [porozumiewanie się w języku ojczystym, porozumiewanie się w językach obcych, kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne,

informatyczne, umiejętność uczenia się, kompetencje społeczne i obywatelskie; inicjatywność przedsiębiorczość oraz świadomość i ekspresja kulturalna], których realizację zakłada podstawa programowa kształcenia ogólnego w zakresie poszczególnych przedmiotów,

- zasady pracy z dzieckiem z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim (między innymi: indywidualizacji w zakresie stosowanych metod, środków i organizacji pracy w stosunku do charakteru zaburzeń; systematycznych oddziaływań; elastyczności działań; pogłębienia; stopniowania trudności; systematyczności; trwałości wiedzy – wielokrotne powtarzanie nabytej wiedzy i umiejętności, kształtowania pozytywnej atmosfery uczenia się; aktywizacji).

E-materiały dydaktyczne – cykle filmów edukacyjnych do 10 obszarów tematycznych (matematyka, informatyka, geografia, fizyka, chemia, biologia, historia, język polski, wiedza o społeczeństwie) w celu adaptacji ich do potrzeb i możliwości uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim powinny spełniać w szczególności następujące wymagania:

1. W filmach edukacyjnych zawartych w e-materiałach należy posługiwać się przystępnym językiem, wykorzystany w nich zasób słów powinien ograniczać się do zestawu niezbędnego dla zrozumienia prezentowanego tekstu oraz obrazu. Uczniowie z niepełnosprawnością intelektualną mają trudność z zastosowaniem w praktyce poznanego słownictwa (choć czasami wiele słów pamiętają, nie potrafią ich właściwie użyć).

2. E-materiały uwzględniają trudności uczniów ze zrozumieniem pojęć, definicji, reguł, poprzez stosowanie wizualizacji, która ma w różnorodny sposób ilustrować fragmenty dotyczące bardziej abstrakcyjnych pojęć. Zadaniem e-materiału jest przede wszystkim wskazanie praktycznej przydatności poznanych pojęć, definicji, reguł, zjawisk, procesów, a nie ich mechaniczne zapamiętanie i odtwarzanie.
3. Umieszczone w e-materiale schematy, infografiki, mapy, tablice, modele, mapy myśli i inne formy wizualizacji są przygotowane w sposób przejrzysty i uproszczony, dostępny percepcji ucznia. Proces poznawczy powinien rozpoczynać się od treści konkretno – obrazowych i najbliższych uczniowi. Aby wizualizacja spełniła swoje zadanie, musi uwzględniać ograniczenia dziecka w zakresie spostrzegania, które jest niedokładne, wybiórcze oraz często zaburzone w zakresie analizy i syntezy.
4. E-materiały powinny umożliwiać podsumowanie wiedzy, powtórzenie najważniejszych informacji, ilustrację przekazywanych informacji oraz powrót do tych fragmentów, które wymagają powtórnego obejrzenia. Umożliwi to porządkowanie wiedzy, jej systematyczne powtarzanie i utrwalanie. Dzielenie treści na mniejsze fragmenty to ważny element w pracy z uczniem z niepełnosprawnością intelektualną ze względu na potrzebę większej liczby powtórzeń w celu utrwalenia zapamiętanych informacji.
5. Ważniejsze terminy czy nowe pojęcia powinny być zaznaczone w tekście pisanym lub specjalnie podkreślone w tekście mówionym. Uczeń z niepełnosprawnością intelektualną ma problemy z korzystaniem zarówno w tekście czytanego, jak i słuchanego, trudność sprawia mu wyodrębnienie z niego informacji ważnych, nowych,

istotnych dla dalszej pracy z e-materiałem. Wymaganie uwzględnia trudność ucznia w zakresie korzystania z przekazywanych mu informacji szczególnie poprzez ich selekcję i porządkowanie.

6. Pytania, zadania, polecenia stosowane w e-materiale powinny uwzględniać trudności uczniów związane z myśleniem przyczynowo- skutkowym, abstrakcyjnym, słowno- pojęciowym oraz rozumieniem lub formułowaniem problemów czy orientacją w czasie i przestrzeni. Wymaganie dotyczy zarówno formy tych zadań, jak i treści.
7. E-materiały powinny prowadzić ucznia poprzez poszczególne etapy samodzielnego zdobywania wiedzy ze względu na jego małą samodzielność podczas wykonywania zadań. Uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim cechuje często mała wiara we własne możliwości. Uczniowie ci mają trudność z dokonaniem oceny, czy poprawnie wykonali wybrany etap podejmowanej aktywności. Dlatego potrzebują wsparcia w procesie uczenia się, aby mogli mieć poczucie bezpieczeństwa w drodze do wiedzy.
8. E-materiał powinien umożliwiać uczniowi zastosowanie zdobytych informacji w praktycznym działaniu. Wymaganie ma na uwadze potrzebę przełożenia zdobywanej wiedzy na jej praktyczne zastosowanie w życiu oraz zwrócenie uwagi na potrzebę podania wzorca, w jaki sposób należy daną czynność wykonać. Praktyczne zaangażowanie ucznia ułatwia także zrozumienie informacji i angażuje emocje, wpływając na trwałość ich zapamiętania oraz zrozumienie.
9. E-materiały do matematyki oraz dotyczące doświadczeń i eksperymentów z

przedmiotów przyrodniczych powinny prezentować poprzez film przede wszystkim treści abstrakcyjne, wymagające wyobraźni przestrzennej oraz odnoszące się do zjawisk i procesów, które w warunkach szkolnych nie są możliwe do pokazania przez nauczyciela i/lub doświadczenia przez ucznia. E-materiały należy też wzbogacić o inne rozwiązania graficzne, pokazy, propozycje szablonów wykonania/schematów (np. geometria). Ze względu na ograniczone niepełnosprawnością intelektualną możliwości poznawcze ucznia istnieje konieczność szczególnego dostosowania realizacji podstawy programowej w obszarze edukacji przyrodniczej i matematycznej. Stąd wyróżnienie tego wymagania jako odrębnego. Trudności dotyczą szczególnie złożonych strategii poznawczych, abstrakcyjnego myślenia, analizowania i wnioskowania.

10. E-materiał powinien zawierać nawiązanie do informacji już posiadanych przez ucznia przed wprowadzeniem nowej wiedzy, ułatwiając mu łączenie ze sobą tych treści. W związku z trudnościami z zapamiętywaniem wiedzy, praktycznym jej wykorzystywaniem oraz logicznym myśleniem pozwalającym wiązać ze sobą informacje, sytuacje, zjawiska, procesy, ważnym wsparciem jest wskazywanie uczniowi tych wzajemnych relacji.
11. E-materiał powinien wspierać zaangażowanie i zainteresowanie ucznia podczas realizacji proponowanych w nim działań ze względu na jego zwiększoną męczliwość i małą zdolność do koncentracji uwagi.
12. E-materiał powinien być tak skonstruowany, aby uwzględniał wolne tempo pracy ucznia. Należy pamiętać, że istnieją tutaj czasem znaczne indywidualne różnice między

uczniami. Na tempo pracy ucznia wpływa wiele czynników, np. jego zainteresowanie tematyką e-materiału czy elementy ujęte już w poprzednich wymaganiach, jak jasność przekazu czy różnorodność zadań lub form przekazu treści. Dlatego w tym wymaganiu uwzględniono tylko te czynniki, których nie wskazano powyżej.

PRZYKŁADOWE TEMATY E-MATERIAŁÓW REKOMENDOWANE DLA BENEFICJENTÓW KONKURSOWYCH

Filmy dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim powinny dotyczyć przede wszystkim wydarzeń historycznych oraz definicji, pojęć abstrakcyjnych (np. tematy matematyczne – geometria), przebiegu procesów (szczególnie z zakresu tematyki przyrodniczej – np. genetyka, procesy biochemiczne), zależności przyczynowo-skutkowych (np. tematy fizyczne). Przede wszystkim powinny być prezentowane treści, które nie mogą być realizowane poprzez bezpośrednie doświadczanie przez uczniów lub prowadzenie eksperymentów samodzielnie czy też w formie pokazu przez nauczyciela. Warto także wykorzystać ten rodzaj e-materiałów do prezentacji ciekawych miejsc i obiektów (np. odległe kraje, cuda natury, sztuka), osób, wydarzeń często niedostępnych uczniom w ich codziennym doświadczeniu.

Przykładowe tematy:

- biologia: układ krążenia, regulacja nerwowo-hormonalna, DNA, kod genetyczny, dziedziczenie itp.;
- przyroda: świat przed wielkimi odkryciami itp.

KRYTERIA OCENY SPEŁNIENIA WYMAGAŃ W ZAKRESIE ADAPTACJI DLA DANEJ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

Przedstawione w tabeli (spełnia/nie spełnia) zamieszczonej poniżej.

Lp.	WYMAGANIE	KRYTERIA OCENY SPEŁNIENIA WYMAGAŃ W ZAKRESIE ADAPTACJI FILMU	SPEŁNIA	NIE SPEŁNIA	Uwagi
1.	W filmach edukacyjnych zawartych w e-materiałach należy posługiwać się przystępnym językiem, wykorzystany w nich zasób słów powinien ograniczać się do zestawu niezbędnego dla zrozumienia prezentowanego tekstu oraz obrazu.	film poprzedzony jest krótkim wprowadzeniem objaśniającym jego rolę w e-materiale, objaśnienie może być w formie do odsłuchania i/lub samodzielnego odczytania			obowiązkowo spełnia
		krótkie i proste zdania			obowiązkowo spełnia
		istnieje możliwość ponownego odsłuchania tekstu dla danego fragmentu filmu			obowiązkowo spełnia
		trudniejsze, nowe słowa są wyjaśnione, np. poprzez odesłanie do słowniczka i/lub wizualizację ułatwiającą zrozumienie ich znaczenia			obowiązkowo spełnia
		tekst wykorzystywany w e-materiale zapisany jest czcionką czytelną dla ucznia (proponowany Arial 12)			obowiązkowo spełnia
		tekst pojawiający się w czasie projekcji filmu jest umieszczony na takim tle, aby nie zaburzał jego czytelności			obowiązkowo spełnia
		wypowiedzi wykorzystywane w filmach prezentowane są powoli i z poprawną dykcją oraz istnieje możliwość zwiększenia ich głośności			obowiązkowo spełnia
		Spełnienie wymagania – siedem kryteriów spełnionych obowiązkowo			
2.	E- materiały uwzględniają trudności uczniów ze zrozumieniem pojęć,	całość jest podzielona na krótsze fragmenty stanowiące zamkniętą tematycznie całość,			obowiązkowo spełnia

	definicji, reguł, stosując wizualizację, która ma ilustrować fragmenty dotyczące bardziej abstrakcyjnych pojęć w różny sposób.	nowe pojęcia lub definicje, reguły, zjawiska są ilustrowane w sposób pozwalający przybliżyć je uczniowi			obowiązkowo spełnia
		definicje, reguły prezentowane w e-materiale są wykorzystywane do praktycznego działania uczniów (zadania interaktywne, polecenia bazujące na filmach, planszach, modelach) w celu sprawdzenia ich rozumienia przez ucznia			obowiązkowo spełnia
		dostępność treści jest zwiększona przez pokazy, interaktywne wizualizacje, stymulacje polisensoryczne, wizualne pomoce dydaktyczne (ilustracje, modele przestrzenne, szablony, schematy, plansze, tablice, fotografie, mapy, infografiki, mapy myślowe, filmy), audiobooki (np. teksty lektur, fragmenty tekstów popularnonaukowych)			obowiązkowe umieszczenie co najmniej 2 materiałów zwiększających dostępność e-materiału
		Spełnienie wymagania – cztery kryteria spełnione obowiązkowo			
3.	Umieszczone w e-materiale schematy, infografiki, mapy, tablice, modele, mapy myśli i inne formy wizualizacji są przygotowane w sposób przejrzysty i uproszczony, dostępny percepcji ucznia.	mapy, schematy, ilustracje, infografiki są uproszczone, zawierają tylko najważniejsze informacje, pozbawione są zbędnych szczegółów			obowiązkowo spełnia
		opisy materiałów graficznych są wykonane co najmniej czcionką Arial 10, są zapisane w krótki, jasny sposób, jednym rodzajem czcionki oraz tak rozmieszczone, aby ułatwić ich odczytywanie uczniom			obowiązkowo spełnia
		struktura filmu jest prawidłowo dobrana do prezentowanej treści – umożliwia wyjaśnienie i przybliżenie uczniowi prezentowanych informacji			obowiązkowo spełnia
		Spełnienie wymagania – trzy kryteria spełnione obowiązkowo			

4.	E-materiały powinny umożliwiać podsumowanie wiedzy, powtórzenie najważniejszych informacji, ilustrację przekazywanych informacji oraz powrót do tych fragmentów, które wymagają powtórnego obejrzenia.	po każdym wydzielonym fragmencie e-materiału istnieje możliwość sprawdzenia przez ucznia zrozumienia przekazanych informacji poprzez krótkie ćwiczenia, w tym interaktywne lub umieszczone pytania			obowiązkowo spełnia
		uczeń uzyskuje po wykonaniu ćwiczenia lub udzieleniu odpowiedzi na pytanie informację zwrotną			obowiązkowo spełnia
		istnieje możliwość powrotu do treści wymagających powtórzenia w wypadku niepoprawnie wykonanego zadania lub jego części			obowiązkowo spełnia
		Spełnienie wymagania – trzy kryteria spełnione obowiązkowo			
5.	Ważniejsze terminy czy nowe pojęcia powinny być zaznaczone w tekście pisanim lub specjalnie podkreślone w tekście mówionym.	lektor w filmie zwraca uwagę na nowe lub ważne terminy czy stwierdzenia w prezentowanym tekście, może też odesłać ucznia do zapisu tego fragmentu w innym miejscu w e-materiale lub e-podręczniku			obowiązkowo spełnia
		ważniejsze terminy lub stwierdzenia wyodrębnione są czcionką bold lub wykorzystane jest znaczenie za pomocą kolorów czy podkreślenia			obowiązkowo spełnia – można wybrać jeden sposób zaznaczania
		wybrany sposób zaznaczenia jest stosowany w jednolity sposób we wszystkich e-materiałach			obowiązkowo spełnia
		uczeń uzyskuje informację, dlaczego pojawiły się w tekście konkretne zaznaczenia			obowiązkowo spełnia
		Spełnienie wymagania – cztery kryteria spełnione obowiązkowo			
		uczniowie otrzymują podpowiedzi ułatwiające im udzielenie odpowiedzi			wariantowo spełnia
		zadania stawiane przed uczniem powinny zaczynać się od prostych dostępnych uczniowi			obowiązkowo spełnia

6.	Pytania, zadania, polecenia stosowane w e-materiałach powinny uwzględniać trudności uczniów związane z myśleniem przyczynowo- skutkowym, abstrakcyjnym, słowno-pojęciowym oraz rozumieniem lub formułowaniem problemów czy orientacją w czasie i przestrzeni.	w celu wywołania pozytywnej motywacji do dalszej pracy z e-materiałem			
		proponowane zadania, ćwiczenia, pytania są zróżnicowane pod względem trudności, aby uczeń mógł wybierać zależnie od swoich możliwości			obowiązkowo spełnia
		zadania powinny być zróżnicowane pod względem ich struktury: np. układanki, wykreślanki, krzyżówki, domino, zadania z luką, kolorowanki, na dobieranie, labirynt itp.			obowiązkowo spełnia
		pytania, polecenia są ilustrowane w sposób ułatwiający zrozumienie ich treści			wariantowo spełnia
		należy unikać pytań przekrojowych, pytania problemowe powinny dotyczyć tylko sytuacji praktycznych			obowiązkowo spełnia
		w wypadku zadań złożonych uczeń powinien mieć możliwość sprawdzenia poprawności wykonania zadania po każdym etapie i dokonania korekty, jeśli zajdzie taka potrzeba			obowiązkowo spełnia
		Spełnienie wymagania – pięć kryteriów spełnione obowiązkowo i co najmniej jedno z podanych wariantowo			
7.	E- materiał powinien prowadzić ucznia poprzez poszczególne etapy samodzielnego zdobywania wiedzy.	instrukcja dotycząca korzystania z e-materiału jest napisana prostym, jasnym językiem, wyraźnie zaznaczone są poszczególne etapy aktywności ucznia			obowiązkowo spełnia
		uczeń zawsze może się cofnąć w swoich działaniach i zacząć pracę z e-materiałem od wybranego przez siebie miejsca			obowiązkowo spełnia
		zawarte w e-materiale zadania powinny zawierać wzorzec ich wykonania dla ucznia			obowiązkowo spełnia

		Spełnienie wymagania – trzy kryteria spełnione obowiązkowo			
8.	E- materiał powinien umożliwiać uczniowi zastosowanie uzyskanych informacji w praktycznym działaniu.	e-materiał zawiera zadania wymagające od ucznia praktycznego zastosowania zdobytej wiedzy			obowiązkowo spełnia
		filmy prezentują praktyczną przydatność przekazywanej wiedzy, odnosząc się do bliskich uczniom doświadczeń			obowiązkowo spełnia
		Spełnienie wymagania – dwa kryteria spełnione obowiązkowo			
9.	E-materiały do matematyki, oraz dotyczące doświadczeń i eksperymentów z przedmiotów przyrodniczych powinny prezentować poprzez film przede wszystkim treści abstrakcyjne wymagające wyobraźni przestrzennej oraz odnoszące się do zjawisk i procesów, które w warunkach szkolnych nie są możliwe do pokazania przez nauczyciela i/lub doświadczenia przez ucznia. Należy uwzględnić też inne materiały graficzne.	instrukcje do doświadczeń i eksperymentów są rozpisane szczegółowo, każdy etap jest wyraźnie wydzielony			obowiązkowo spełnia
		filmy prezentujące treści abstrakcyjne, trudne zjawiska i procesy zawierają szczegółowe omówienie poszczególnych elementów, z wyjaśnieniem nowych pojęć			obowiązkowo spełnia
		pojawiające się nowe pojęcia, definicje w filmach można odszukać w słowniczku			obowiązkowo spełnia
		wybrane etapy instrukcji są ilustrowane za pomocą filmów instruktażowych, schematów, rysunków			wariantowo spełnia
		etapy procedury badawczej są wyodrębnione			obowiązkowo spełnia
		uczeń uzyskuje pomoc w wypadku opisu wyników oraz formułowania wniosków (np. podane są propozycje do wyboru, występują zdania z luką do uzupełnienia, uczeń dobiera poprawne stwierdzenia)			obowiązkowo spełnia
		zadania matematyczne (np. geometria) wykorzystują wizualizację np. szablony, wzorce, modele, w tym multimedialne			wariantowo spełnione
		wykorzystywane są w e-materiale tabele, wykresy, diagramy			wariantowo spełnione

		odwoływanie się do konkretnych w zadaniach i streszczeniach			obowiązkowo spełnia
		Spełnienie wymagania – sześć kryteriów spełnione obowiązkowo i co najmniej 1 kryterium opisane wariantowo			
10.	E-materiał powinien zawierać nawiązanie do informacji już posiadanych przez ucznia przed wprowadzeniem nowej wiedzy, ułatwiając mu łączenie ze sobą tych treści.	przed podaniem nowych treści przedstawione są (w formie skróconej jako zapis tekstowy i/lub graficzny) informacje, które uczeń już powinien znać			wariantowo spełnia
		w tekście lub multimediach e-materiału występują powiązania nowych informacji ze znanymi już uczniowi			wariantowo spełnia
		Spełnienie wymagania – spełnione co najmniej jedno kryterium opisane jako wariantowe			
11.	E-materiał powinien wspierać zaangażowanie i zainteresowanie ucznia podczas realizacji proponowanych w nim działań.	dobór tekstów i obrazów powinien uwzględniać ich walor praktyczny, nie tylko w zakresie treści danego przedmiotu, ale również w zakresie przekazu tekstowego			obowiązkowo spełnia
		e-materiał umożliwia zaangażowanie polisensoryczne ucznia w procesie uczenia się			obowiązkowo spełnia
		zadania w e-materiale są zróżnicowane pod względem oczekiwanych od ucznia aktywności			obowiązkowo spełnia
		film zawiera tylko niezbędne informacje, unika się nadmiaru przekazywanych treści			obowiązkowo spełnia
		wizualizacja przekazywanych w filmie informacji jest spójna z prezentowaną tematyką i bliska uczniowi (odwołuje się do obrazów dostępnych możliwościom percepcyjnym ucznia)			obowiązkowo spełnia
		Spełnienie wymagania – pięć kryteriów spełnione obowiązkowo			
12.	E-materiał powinien być tak skonstruowany, aby uwzględniał wolne tempo pracy ucznia.	e-materiał umożliwia wariantowość pracy ucznia, zależnie od jego indywidualnego tempa – są etapy, które powinien przejść w			obowiązkowo spełnia

		pierwszej kolejności oraz propozycje kolejnych działań			
		proponowane aktywności ucznia nie wymagają od niego długich opisów, znacznej kreatywności, samodzielnego wnioskowania, określania związków przyczynowo-skutkowych lub wyjaśniania pojęć abstrakcyjnych czy też złożonych procesów i zjawisk lub odtwarzania definicji, terminów			obowiązkowo spełnia
		zaproprowane zadania mają prostą formę i zawierają podpowiedzi na różnym poziomie			obowiązkowo spełnia
		Spełnienie wymagania – trzy kryteria spełnione obowiązkowo			

